PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Stev. 5 (2001) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, sobota 5. januarja 1952 Cena 20 lir

Koroški Slovenci v boju za enakopravnost

Koroški Slovenci danes sicer niso podvrženi takim oblikam pritiska kot n. pr. v Italiji, kjer vlačijo partizanske borce pred sodišča in so v Beneški Sloveniji predmet fizičnega terorja italijanskih šovinistov, da sploh ne govorimo o položaju jugoslovanske manjšine v informbirojevskih državah. S tem pa seveda še daleč ni rečeno, da je položaj koroških Slovencev kot nacionalne enote v Avstriji zadovoljiv in enakopraven, kakor bi to radi dokazali v zadnjih mesecih nekateri avstrijski krogi v svojem tisku. Njihov namen je jasen in preprost: obojestransko težnjo po utrditvi in poglabljanju dobrih sosedskih odnosov bi radi izrabili za slabljenje borbenosti in odločnosti koroških Slovencev pri njihovih zahtevah po zadostitvi nacionalnih pravic slovenskega življa na Koroškem s tem, da samovoljno tolmačijo in prikrojejo razne izjave in razgovore naših državnih predstavnikov o odnosih med FLRJ in Avstrijo, in s tem, da skušajo dokazovati, da imajo koroški Slovenci že vse pravice in da je v odnosu avstrijskih oblasti do koroških Slovencev vse v redu.

Resnica je, da je položaj koroških Slovencev ključb vsemu bistveno drugačen, saj priča vrsta pojavov, da smo povsem upravičeni biti zaskrbljeni nad življenjskimi pogoji Slovencev na Koroškem. Prav navedeno pisanje dela avstrijskega tiska znova kaže, kako značilna je za odnos avstrijskih krogov do koroških Slovencev še vedno germanizatorična težnja, ki gre za tem, da bi z navidezno «demokratičnimi» ukrepi pospešila denacionalizacijo koroških Slovencev in s tem slej ali prej «rešila» vprašanje Slovenske Koroške. Dva, trije primeri, ki jih bomo navedli, to zgovorno dokazujejo.

Po drugi svetovni vojni je nekaj časa kazalo, da so razne teorije o tako imenovanem «vindišarskem» ljudstvu na Koroškem stvar preteklosti, saj je bila to teza preslulih vsenemških ideologov, postavljena z namenom, da se pospeši in olajša germanizacija koroških Slovencev. Koroški deželni šolski svet je izdal v tej zvezi dne 10. aprila 1946 odlok, ki pravi: da se izraz «vindiš» ne uporablja več, uradna oznaba za glasi slovenski... Vendar pa kaže razvoj v zadnjem času, da so šovinistični krogi na Koroškem s svojim predstavnikom, preslulim Hansom Steinacherjem uspeli znova oživiti to vsenemško, šovinistično tezo o dvoje delih nemško govorečega prebivalstva na južnem Koroškem, in sicer o nekem «vindišarskem» ljudstvu, ki naj bi obstajalo poleg slovenskega naroda. To šovinistično tezo je, kakor vse kaže, prevzel tudi del avstrijskih oficialnih političnih krogov, saj si drugače ni mogoče razlagati dejstva, da so pri letošnjem ljudskem štetju, ki je bilo 1. junija, prvikrat uradno beležili kot občevalni jezik prebivalstva poleg slovenskega še tako imenovani «vindišarski». Gotovo je to izzivalni poseg proti koroškim Slovencem in to ko resnično, ker ni samo rezultat posameznih, do Slovencev nestrpno razpoloženih številnih komisarjev, temveč posledica navodil, ki so jih ti številni organi dobili od svojih predpostavljenih. Zgovoren je primer, ki ga navajajo koroški Slovenci iz velikovškega okraja, in ki jasno komentira pritisk ter nezakonito postopanje, ki so mu bili podvrženi koroški Slovenci s strani uradnih številnih komisarjev. Okrajno glavarstvo v Velikovcu je namreč poslalo 25. maja t. l. v Pliberk svojega uradnega zastopnika, ki je instruiral številne komisarje, naj vpisujejo kot občevalni jezik «vindiš», koroške Slovence pa naj opozorijo, da baje ne znajo slovenski, temveč le «vindiš». Za primer, da bi pa kdo od Slovencev kljubu temu zahteval, naj vpišejo kot njegov občevalni jezik slovenski, je naročil, naj v takem primeru števni komisarji dotičnemu zagrozijo, da bo morda moral pred posebno komisijo dokazati, da obvlada pismeno slovenščino. Če pri tem upoštevamo, da so bila taka navodila no prav zaradi nestrpnega odla koverjena ta dolžnost, potem res ni težko ugeniti, v kakšnih okolnostih je bilo ovedba je tak postopek po avstrijskih zakonih samih nedopusten. Vendar avstrijsko notranje ministrstvo kljub svojim pismenim zagotovilom in odlokom, da morajo števni komisarji odpraviti svoje delo objektivno, ni v praksi na terenu samem ukrenilo močesar, da bi zagotovilo dejansko upoštevanje teh navodil. Zavrnili so tudi uvedbo paritetnih komisij, ki so jih koroški Slovenci predlagali za zagotovitev normalnega poteka ljudskega štetja.

Uradni rezultati tega štetja sicer še niso bili objavljeni, vendar avstrijski šovinistični tisk javlja, da so našteli le 3000 Slovencev in približno 20.000 «Vindišarjev». Odveč je poudariti, da so to smešne številke, o katerih ni treba razpravljati. (Saj je znašalo število glasov, ki so bili oddani samo za obe slovenski skupini pri volitvah v 1949. letu, 6739, da niti ne upoštevamo glasov, ki so jih oddali Slovenci na primer socialistični ali drugim strankam; na drugi strani pa navaja uradni list za šolstvo na Koroškem v letu 1949 število otrok na ljudskih in glavnih šolah, katerih materinski jezik je slovenski, s 6733). Vsega obsojanja pa je vredna tendenca, ki izhaja iz teh poročil in ki kaže, da skušajo nekateri krogi v Avstriji iz teh prikrojenih podatkov v občevalnem jeziku ustvarjati osnovo za določevanje nacionalne pripadnosti na južnem Koroškem. Jasno je, da je za nacionalno pripadnost bistven materinski jezik, ne pa občevalni, ki mora biti v pogojih, ki na Koroškem vladajo in ki jih karakterizira neenakopravnost slovenskega jezika pri uradih in neznanje slovenščine s strani pretežne večine javnih nameščencev na slovenskem ozemlju, nujno slovenski in nemški. Zaradi takega položaja je Demokratična fronta delovnega ljudstva tudi priporočila koroškim Slovencem, naj navedejo kot svoj občevalni jezik slovenski in nemški.

Razumljivo in pravilno je, da so koroški Slovenci te mahinacije odločno zavrnili in jih obsodili. Glede na dosedanje zadržanje avstrijskega demokratičnega tiska do tega vprašanja pa z upravičenostjo pričakujemo, da bodo tudi avstrijske demokratične sile same zavrnile to obsojanja vredno terijo o nekem «vindišarskem» ljudstvu na Koroškem.

Tudi na šolskem področju ni stanje koroških Slovencev zadovoljivo. Kakor je znano, obstaja na Koroškem po uredbi iz oktobra 1945 dvojezična šola. Koroška deželna vlada je obravzložila to uredbo z motivacijo, da pomeni popravo krivic,

(Nadaljevanje na 4. strani)

Madžarska posadka naj zapusti okupirani jugoslov. otok na Muri

Odločna nota vlade FLRJ, v kateri se predlaga ustanovitev mešane komisije za takojšnjo rešitev spora - Pet milijonov dinarjev za poplavljence v Italiji „Borba" obsoja ravnanje rimske vlade s slovenskim šolstvom na Goriškem

BEOGRAD, 4. Trije načelniki zaveznikih odposlanstev za gospodarsko pomoč so danes zjutraj sporočili vladi FLRJ, da so Združene države Amerike, Velika Britanija in Francija določile Jugoslaviji kot predujem za prvo polletje 1952 izredno pomoč v znesku 29 milijonov dolarjev, pri čemer bodo ZDA prispevale 65 odst., Velika Britanija 23 odst. in Francija 12 odstotkov. Kot je že znano je bil za to pomoč lani v avgustu sklenjen sporazum med tremi državami in Jugoslavijo za izenačenje plačilne bilance.

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 4. — **Jugoslovanska vlada je danes v posebni diplomaski noti zahtevala od madžarske vlade, da takoj ukaže pripadnikom svojih oboroženih sil, naj zapustijo jugoslovanski otok na reki Muri, ki so ga pred kratkim okupirale in s tem pokaže dobro voljo za mirno rešitev tega vprašanja.**

Kot smo že poročali so madžarski vojaki 20. decembra lani zasedli mali rečni otok na reki Muri, ki je dolg okrog 300 m in širok 200 m in se nato na otoku začeli utrjevati s kopanjem strelskih jarkov ter graditvijo bunkerjev, hkrati pa so prepeljali tja večjo posadko od 150 mož oboroženo s težkimi mitraljezi in metalci min.

Vlada FLRJ je predložila vladi Madžarske, naj se ustanovi mešana komisija, ki bi bila sestavljena od treh predstavnikov vsake države, kakor tudi mednarodna komisija, ki je določevala mejo med državo Madžarsko in tedanjo državo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Jugoslovanska vlada poudarja, da predstavlja del zemljišča na reki Muri imetje večjega števila jugoslovanskih državljanov, ki je bilo zaradi izpremenjenega toka reke Mure odrezano in da so ti jugoslovanski državljani brez zaprek izkoriščali ta svoja imetja, kar jim madžarske oblasti prej niso nikdar branile. Prav na ozemlju tega otoka je tudi trigonometrična točka in jugoslovanski obmejni kamen B 55, ki ga je postavila omenjena komisija in ki se je bil v času določevanja mejne črte na jugoslovanskem ozemlju.

Nocojšnja «Borba» objavlja članek o težkih razmerah slovenskega šolstva v Goriški pokrajini. V članku je rečeno, da je mnogo znakov, ki govorijo o tem, da je rimski vladi v napoto že sam obstoj slovenskega šolstva v tej pokrajini. Rimski vladi in njej podrejenim oblastem v Gorici od prefekta pa do župana, je slovensko šolstvo v napoto pri izvajanju njihove raznarodovalne politike v teh krajih. «Oni bi hoteli — se poudarja v članku — izpremeniti Goriško pokrajino v „najbolj italijansko pokrajino" kot jo iredentisti tudi sicer nazivajo».

Jugoslovanski sindikati bodo poslali poplavljencem v Italiji dar v življenjskih potrebščinah v vrednosti 5 milijonov dinarjev. Ta sklep je bil sprejet na seji članov centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije.

R. R.

Na zahodu označujejo predlog SZ kot novo sovjetsko spletko

Achesonove izjave - Arabske države naklonjene sklicanju Varnostnega sveta a proti ukinitvi komisije za skupne ukrepe - Komentarji tiska

PARIZ, 4. — Francoska, ameriška in britanska delegacija so se danes posvetovale glede razpravljanja o skupnih ukrepih, ki se vodi v političnem odboru OZN.

Ameriški državni tajnik Dean Acheson je danes na svoji tedenski tiskovni konferenci izjavil, da bodo ZDA glasovale proti predlogu Višinskega, naj bi o premirju na Koreji razpravljal Varnostni svet. Acheson je dodal, da je namen sovjetskega predloga uničiti dve konkretni ustvaritvi Združenih narodov: komisijo za skupne ukrepe in komisijo OZN za premirje v Pan Mun Jomu.

Politični odbor OZN je danes zjutraj nadaljeval tozadevno razpravljanje. Cile, Kolumbija in Mehika so predložile nekatere spremembe k zahodnemu načrtu.

V začetku seje je predsednik javil, da je vpisanih še 27 govornikov. Perujski delegat je izjavil, da je naklonjen poročilu komisije, in dejal, da morda ni potrebno formalno odobriti vsega poročila, ker naloga komisije še ni končana. Zato je dovolj potrditi njen mandat. Češkoslovaška delegatka Sekaninova je proti načrtu za skupne ukrepe navedla iste ugovore kakor Višinski in seja je bila nato odložena na popoldne.

Medtem je član ameriške delegacije izjavil, da bi sovjetski predlog samo oviral pogajanja v Pan Mun Jomu, če bi bil sprejet. Ameriški delegat Benjamin Cohen je dodal, da ne bi nič koristilo voditi na Koreji vojaška pogajanja, in istočasno v Parizu skoraj vojaška pogajanja, in da bi ta dualizem samo zavlačevaj sklenitev premirja. Dodal je, da ZDA nasprotujejo vsakemu periodičnemu sestanku Varnostnega sveta, kakor predlaga Višinski, dokler ne bo kakega stvarnega dokaza, da hoče Sovjetska zveza res zmanjšati napetost. Po mnenju Cohena ima predlog Višinskega namen ovirati glavno skupščino pri njenih naporih za ustvaritev sistema skupne varnosti.

Na popoldanski seji se je izvedelo, da se je šest arabskih držav skupno s Perzijo ugodno izreklo o sovjetski zahtevi za «periodično» sklicanje Varnostnega sveta, ki naj bi razpravljal o zmanjšanju svetovne napetosti in o prenehanju vojne na Koreji. Vendar pa zahtevajo te države v spreminjevalnem predlogu k sovjetski resoluciji, naj Sovjetska zveza odstopi od zahteve za ukinitev komisije za skupne ukrepe. Iste države in Afganistan so predložile spreminjevalni predlog k zahodni resoluciji za ustanovitev mednarodne vojske, na podlagi tega predloga bi vsaka država ohranila svobodo akcije.

Prvi je popoldne govoril brazilski delegat Charlos Muniz, ki je izjavil, da je «skupnost miroljubnih držav močnejša od napadalca», ter je poudaril, da je komisija za skupne ukrepe predvidevala samo v skrajnosti uvedbo vojaških sankcij.

Francoski delegat Chauvel se je vprašal, ali je Višinski, ko je predlagal sklicanje Varnostnega sveta, morda hotel pokazati, da je res pripravljen nastopiti na tem sestanku v drugačnem duhu in ne v onem, kakor običajno nastopa stalni predstavnik v Varnostnem svetu. Njegov včerajšnji govor pa ni dal takega vtisa in tudi nobenega upanja. Chauvel je nato glede Koreje izjavil: «Če ne gre za to, da se delegatom v Pan Mun Jomu vzame zadeva iz rok, na kakšen način bo Varnostni svet lahko olajšal njihovo delo?» Na koncu je Chauvel pohvalil delo komisije za skupne ukrepe.

Holandski delegat je podprl priporočila komisije, nato pa je egiptovski delegat njeno delo pohvalil, očitaj pa ji je, da je preveč vztrajala pri «preventivni fazi» akcije OZN v prid miru, trdeč, da so velike države prve odgovorne za mir ter dejal, da se je na Srednjem vzhodu ustvaril tragičen položaj zaradi kratkovidne akcije nekaterih imperialističnih držav, zlasti Velike Britanije. Kritiziral je nato britansko politiko do Egipta ter načrt za ustanovitev poveljstva za Srednji vzhod. Zaključil je z izjavo, da je njegova delegacija skupno z ostalimi državami predlagala spremembe bodisi k zahodni kakor k sovjetski resoluciji. Libanonski delegat je izjavil, da njegova država ugodno sprejema vsak sistem skupne varnosti v okviru OZN. Podprl je zahodno resolucijo z raznimi spremembami, ki jih je tudi njegova delegacija predlagala.

Sirijski delegat je izjavil, da njegova vlada ne bi mogla v tem trenutku dati na razpolago svojih sil za vojsko OZN, ker so vse njene sile potrebne za njeno obrambo. Dodal je, da glas, ki ga bo oddala njegova delegacija, ne bo vezal Sirije v bodočnosti. Izrekel se je za sovjetski predlog za sklicanje Varnostnega sveta ter za spremembe, ki so jih predlagale Kolumbija, Cile in Mehika. Na koncu je poudaril, da je poglavitne važnosti, da se vprašajo za mnenje vse države o ukrepih skupne obrambe, ter je navedel primer načrta za obrambo Srednjega vzhoda, ki je bil predložen posameznim vladam, ne da bi se prej posvetovali z njimi. Seja je bila nato odložena na jutri zjutraj. Vpisanih je še 17 govornikov.

Današnji «New York Tmes» označuje sovjetski predlog kot novo sovjetsko spletko. List piše, da so ZDA mnenja, da mora še pred predlaganim sestankom Varnostnega sveta priti do vojaškega premirja na Koreji in da ne sme imeti noben priznani napadalec pravice biti v OZN. Zato je list mnenja, da sovjetski predlog možnost miru še zmanjšuje.

Londonski «Times» pa izjavlja, da potekajo pogajanja na Koreji, čeprav počasi, zadovoljivo; zato se ne zdi nujno poveriti ta pogajanja Varnostnemu svetu. «Daily Telegraph» pravi, da nič ne kaže, da bi sestanek Varnostnega sveta lahko na kak način vplival na korejska vprašanja. List dodaja, da bi bil tak sestanek brez vsake koristi, dovolj pa bi bila beseda Kremlja severnim Korejcem in kitajskim prostovoljcem, zato da prenehajo boji od danes do jutri. «New Chronicle» poudarja, da je potrebno predvsem prenehati boje. Dokler ne bodo boji prenehali, lahko Varnostni svet prav malo napravi, da bi pripomogel k sklenitvi premirja in vzpostavitvi miru.

Zopet bodo glasovali o zaupnici francoski vladi

Snoči je Pleven ponovno postavil vprašanje zaupnice - Spor med strankami glede finančnih zakonov se je še bolj zaostril

PARIZ, 4. — Nad Plevenovo vlado še vedno visi Damoklejev meč. Pri včerajšnjem glasovanju o zaupnici je Pleven dobil samo 7 glasov večine. Danes je Pleven ponovno postavil vprašanje zaupnice v zvezi s svojim finančnim programom. Pogoji, v katerih je bilo vprašanje zaupnice postavljeno, kažejo na precej dvomljiv izid glasovanja. Vlada je bila danes namreč postavljena pred alternativo, da se odloči za eno ali drugo od protislovnih zahtev dveh frakcij njene večine. Radikali in neodvisni že več časa zahtevajo temeljito reformo v podržavljenih železnicah in znižanje subvencij. Socialisti in MRP so sicer naklonjeni načelu reform, toda se ne strinjajo z načinom, ki ga vlada hoče izvesti.

Nocoj se je vlada znašla pred dvema predlogoma za spremembo prvega člena njenega finančnega načrta. Če bi sprejela oba, bi zadovoljila socialiste in MRP, toda verjetno bi zgubila podporo radikalov in neodvisnih. Sprejela pa je samo en predlog, ki prepoveduje spremembo klavzule, ki določa starost za vpokojitev železničarjev; odklonila je ostali predlog, ki bi ji preprečili znižanje osebja! Postavila je vprašanje zaupnice glede prvega predloga. Sedaj je v nevarnosti, da socialisti (kakor tudi včeraj) ne bodo glasovali za zaupnico, toda možno je, da se bo vzdržala tudi skupina MRP, ki je Plevena pri prejšnjem glasovanju podprla. Predsednik te skupine je namreč takoj po Plevenovem sklepu na hodniku zavpil:

«Vlada je napravila samomor». Te besede so vsekakor značilne.

V zvezi z včerajšnjim glasovanjem v narodni skupščini piše socialistično glasilo «Le Populaire», da je vlada še vedno v nevarnosti, čeprav se je včeraj rešila krize, in dodaja, da je verjetno, da bodo socialisti prisiljeni preiti celo v opozicijo, če ne bodo načrti finančnega zakona spremenjeni.

Republiški svet je nocoj odobril načrt zakona, ki ima namen ščititi francosko modo.

Predsednik zvezne vlade FLRJ maršal Tito je sprejel podpredsednika narodne skupščine Burme dr. Sein Bana in burmanskega narodnega poslanca Uhle Monga. Na sliki burmanska parlamentarca z maršalom Titom in s predsednikom zunanjepolitičnega odbora Ljudske skupščine FLRJ Vladimirom Dedijerom

V pričakovanju Mosadekovega odgovora

TEHERAN, 4. — Oba predstavnika Mednarodne banke v Teheranu pričakujeta od banke navodila za odgovor Mosadeku, ki je v bistvu zavrnil predloge guvernerja omenjene banke.

V angleškem zunanjem ministrstvu izjavljajo, da so načela, ki jih navaja banka, načelno sprejemljiva in da zunanje ministrstvo pripravlja odgovor. Angleški poslanik v Perziji Shepherd, ki je odpotoval z letalom v London, je izjavil, da, kakor je njemu znano, ni banka stavila nobenega dokončnega predloga. Pismo ki ga omenja Mosadek, je samo predhodni poizkus tega, kar namerava banka napraviti.

V Pan Mun Jomu nobenega napredka

PAN MUN JOM, 4. — Pododbor, ki razpravlja o nadzorstvu premirja, se je danes dvakrat sestal. Zjutraj so delegati OZN obtožili nasprotnike, da so med vojno premestili na severno Korejo čete korejskega porekla, ki pa so vključene v kitajske oborožene sile. Kitajski general Hsieh Fang je odgovoril, da pri tem ni nič takega, ki bi se dalo grajati. General Ferenbaugh je nato izjavil, da, kakor pričajo vojni ujetniki, prevažajo nasprotniki na Korejo letala, zaprta v zabojih, kar je kitajski general označil kot smešno.

V pododboru za četrto točko dnevnega reda so Kitajci in severni Korejci zavrnili novi predlog OZN za takojšnjo izmenjavo bolnih in ranjenih ujetnikov. Nasprotniki so tudi izjavili, da bi nevtralne organizacije izpraševale vojaške ali civilne ujetnike v njihovih taboriščih, in prav tako ne bodo pristali na izmenjavo njihovih ujetih vojakov s civilisti od zavezniške strani.

Informacijski urad ameriškega glavnega stana javlja, da v pododboru za nadzorstvo premirja niso razgovori nič napredovali. Kitajci in severni Korejci so še dalje trdili, da omejitve pri vzdrževanju letališč in prepoved graditve novih pomenijo vmešavanje v njihove notranje zadeve in omejitev njihove suverenosti.

Prav tako javljajo, da so delegati OZN nasprotnim delegatom izjavili, da je njihovo vztrajanje za povečanje njihove letalske sile bolj dokaz vojnih nego miroljubnih namenov.

Včeraj je bila korejska fronta nekoliko bolj živahna. Sile OZN so izvedle dvojni napad in pridobile ozemlja, ki so ga izgubile 28. decembra zahodno od Koranepori. Na vzhodni fronti so sile OZN zgubile nekoliko postojanko zahodno od doline Mundungni.

Socialdemokratski kongres v Bologni

RIM, 4. — Socialdemokratski kongres v Bologni danes še ni prinesel nobene razjasnitve. Govorili so štirje predsavniki resolucij (Saragat za sredino, Simonini za desnico, Matteo Matteotti za levo sredino, Grepi za levico). Govori niso poglobili nasprotij, temveč je bilo nasprotno opaziti pri vseh tendenco iskanja stičnih točk in zabrisovanja stališč, ki bi mogla povzročati večja nesoglasja. S primernimi formulacijami so poskušali govorniki sicer ostati pri svojem stališču, vendar ga pa izraziti kolikor toliko nedoločno in puščati odprta vrata za menevre. Poleg tega so se morali tudi ozirati na predstavnike lokalnih resolucij, ki sestavljajo skoraj tretjino zborovalcev in katerih glasovi bodo jeziček na tehtnici.

Glavni govor je imel Saragat, ki je s svojimi zmernimi besedami očitno poskusal razširiti svoje sredinske pozicije predvsem proti levi sredini. V govoru je sicer dejal, da ne želi sporazumov med resolucijami pred glasovanjem, kasneje pa je dejal novinarjem, da se mu to zdi možno.

Predstavnik «kolaboracionistične» (zaradi sodelovanja v vladi) desnice Simonini je ves čas prozorno namigoval na možnost ponovnega vstopa socialdemokratov v vlado.

To je predvsem želja demokristjanov, kar najbolje potrjuje članek v današnjem organu demokristjanske stranke «Il Popolo», ki skuša ugotavljati, da v osnovnih programskih načelih ni nobene bistvene razlike med vladnimi pozicijami in socialdemokrati.

Achesonove izjave o Stalinovi poslanici

WASHINGTON, 4. — Na današnji tiskovni konferenci je Dean Acheson omenil tudi željo Francije, da se odloži seja atlantskega sveta, ki je bila določena za 2. februarja v Lizboni. Poudaril je, da se bo razpravljanje o zunanji politiki, ki se bo začelo v francoskem parlamentu konec januarja, gotovo zavleklo še po 2. februarju in da bo to razpravljanje zajelo vprašanja, o katerih bodo govorili v Lizboni. Dejal je, da mora dokončno sklepati o francoski zahtevi predsednik atlantskega sveta Lester Pearson.

Glede Stalinove novoletne poslanice Japoncem je Acheson izjavil, da je treba Stalinove besede spraviti v zvezo s sovjetskim stališčem do Japonske. Zaključil je, da po njegovem mnenju ta poslanica ne zasluži zaupanja.

Stassenove grožnje

WASHINGTON, 4. — Kandidat za predsednika ZDA Harold Stassen je danes obljubil, da bo v primeru zmage pri volitvah izključil iz ameriške uprave 200.000 «brezdelneževv». «Ni samo obljuba — je izjavil Stassen — jaz bom to napravil».

Togliatti in Longo - pomočnika fašizma

V italijanskem «neofašizmu» je več struj. Gibanje še ni do kraja izkristalizirano; tu so razna mnenja okrog «ideologije», okrog odnosa do Mussolinijeve zapuščine. Nekateri so za to, da se prevzame fašizem do leta 1943 drugi menijo, da je najbolj čist fašizem republike di Salò od 1943 do 1945, nekateri so za republiko, drugi za monarhijo, nekateri so za tesno sodelovanje v Vatikanom in Katoliško akcijo, drugi so temu nasprotni itd. Obstaja tudi neka «leva» struja, ki ima svoje glasilo: list «PENSIERO NAZIONALE». Vodi ga Stanis Ruinas, ki je glavni urednik lista in Lando Del'Amico.

V našem listu smo že večkrat pisali o tem, kako italijanska kominformovska partija tudi materialno pomaga tej neofašistični struji in da omenjeni list direktno financira voditelj KPI Luigi Longo. To je bilo ugotovljeno tudi ob priliki neke aretacije Ruinasa in preiskave v njegovem stanovanju, kjer so našli prepise pisem Longu, v katerih zahteva Ruinas redne podpore.

V tedniku «VIE NUOVE», glasilu KPI «za orientacijo politične borbe», katerega glavni urednik je sam Luigi Longo, (štev. od 4. junija od 1950) je bilo objavljeno nekaj zelo značilnega za odnos KPI do te fašistične struje. Neki čitatelj lista vpraša glavnega urednika Longa, naj mu pojasni, kaj je pravzaprav s tem novofašističnim gibanjem, zlasti z «levo» strujo okrog lista «PENSIERO NAZIONALE». V odgovoru je rečeno sledeče:

«Revija «PENSIERO NAZIONALE» je polmesečno glasilo skupine «ex fašistov levice», kot se oni radi imenujejo, a vodi jih priznani leader Stanis Ruinas, novinar in fašistični fukcionar v dobi dveh desetletij fašizma, ki je pristal tudi na republiko v Salò. Čeprav se pozivajo na fašistične teme propagande in to demagogijo, se skupina «PENSIERO NAZIONALE» bori za vključitev v demokratično življenje tistih bivših fašistov, ki niso delali zločinov proti borcem za svobodo. Ona nasprotuje razen tega na odločen in iskren način tudi politiki sedanje vlade, ker zavzema zelo zanimivo stališče do demokratskih strank in do delavskega gibanja».

Kakor vidimo je to Longovo pojasnilo pobarvano z precejšnjo simpatijo do tega fašističnega gibanja. Dalje tolmači Longo, da se neofašizem formira v Italiji ob toleranci in ob pomoči demokristjanov in kapitala, ki ga financira. V gibanju pa je kljub temu precej nasprotij in borb, ki še niso končale. Nadalje je zanimivo to-le:

«Ta skupina pa je od časa do časa pokazala značilnosti posebne neodvisnosti glede na manevre tistih, ki podpirajo vodstvo neofašizma. To je skupina «PENSIERO NAZIONALE». Ona je vedno zelo ostro kritizirala De Gasperijevo vlado kakor tudi vodstvo neofašistične stranke MSI, ki je bila proti načelom in proti akciji v zunanji politiki vlade in vodstva».

To so odlike, ki jih je Longov list kvalificiral kot «nedvomno pozitivne». Najvažnejše je zanj vsekakor, da so neofašisti te struje proti Atlantskemu paktu, proti angažiranju Italije na strani zapadnih sil, a za Sovjetsko zvezo... «VIE NUOVE» pišejo, da list «PENSIERO NAZIONALE» večkrat poziva komunistično partijo, naj začne z nasilno akcijo, da bi strmoglavila De Gasperijev režim. Longov list trdi, da je to sicer pretirano, toda ne more se odobriti postopanje vlade, ki je o priliki nekega takšnega poziva komunistom, naj začnejo z nasiljem, dala Ruinasa aretirati. «VIE NUOVE» pravijo, da je potrebno likvidirati novofašizem, toda to se ne more delati tako, da se aretira neki Ruinas, ki je «pozitiven»...

«V bistvu ima teza teh «ex fašistov» — pišejo «Vie nuove» — nekaj socialistoidnega romantizma, pomešanega z nacionalističnimi in korporativističnimi aspiracijami. Toda bilo bi nepačno, če bi metali vse neofašiste v isti koš in če ne bi razlikovali pristašev «PENSIERO NAZIONALE» od banditov, ki delajo za kmeza Torlonija, za agrarce na jugu, ali pa od provokatorjev, ki jih financirajo industrijci».

Ni torej nobenega dvoma, da Luigi Longo simpatizira s to fašistično skupino in da angažira partijo za propagiranje njene — pozitivne vloge!

To je bilo v tisti dobi, ko je ostali tisk ob priliki aretacije Ruinasa pisal, da Longo financira Ruinasa in da so najdeni takšni dokumenti. Longo tega sploh ni zanikal!

Toda poglejmo, kaj piše zelo resno glasilo italijanskih liberalcev «IL MONDO» od 29. IX. 1951 v dokumentiranem članku Francesca Russa o neofašizmu:

«V taboru na levem robu neofašističnega gibanja stojijo mladinci okrog lista «PENSIERO NAZIONALE», ki se trudijo, da bi približali komunistični partiji večje število mladine MSI. Skupino vodi Lando Dell'Amico, mladinec star 25 let, ki je bil prostovoljec v odredu «Barbarigos», ranjen na fronti pri Nettunu (torej fašist, borec za Mussolinija po letu 1943), a do 1948 član vodstva MSI. Resnica je — je potrdil on — financirajo nas komunisti. To ne pomeni, da mi ne vodimo neodvisne politike. Jaz na primer nisem marksist, temveč gentiljanec». (Gentile je bil Mussolinijev minister za prosveto in filozof — ideolog fašizma — op. I.M.)... On obsoja današnje voditelje MSI in jih imenuje «segnorini», ki hrepenijo samo za tem, da bi nadomestili De Gasperija, Pacciardija in Sforzo na vladi Italije kot ameriške kolonije».

Eden izmed voditeljev priznava torej, da «komunisti» (KPI) financirajo to fašistično gibanje, a vidi se tudi zakaj: zaradi protiameriške politike te skupine. Longu in Togliattiju ni važno, da so to kljub temu fašisti! Dell'Amico skuša na ta način pojasniti sorodstvo svoje in Ruinasove skupine s Togliattijevo stranko:

«Res je, fašizem je pravzaprav ena faza kapitalizma. Toda leta 1940 je začel Mussolini vojno proti plutočratom, a borci Republike di Salò so bili proletarska množica fašizma. To so dejstva, ki se jih držimo. Mladi ljudje, ki ne želijo izstopiti iz moralnega okvirja republike di Salò, ki je edina dejanska revolucionarna epizoda moderne Italije, ne morejo danes slediti tistim voditeljem MSI, ki so se postavili na stran monarhije, kapitalizma, in atlantizma».

Ideal te skupine je torej, najbolj strašna faza v življenju Italije, ki je trajala od 1943 do 1945 na severu Italije, ko je bil Mussolini Hitlerjev gaulajter in ko je fraziral o nekem proletarskem fašizmu iz demagoških razlogov, da bi na ta način oslabil osvobodilno borbo ljudstva. In to smatra Longo kot pozitivno in zato — financira. — On gre preko vsega samo zato, ker so ti fašisti napravili svoj načrt za maščevanje nad zapadnimi silami s pomočjo Sovjetske zveze!

«Za mladince okrog «Pensiero nazionale» — piše dalje «IL MONDO» — je Togliatti nekaj takega kot novi duče. Oni se obračajo naravnost nanj v člankih, ki so slivi in težki, prepolni plagijatov in nekakšne marksistične kulture. Kot od očeta zahtevajo od njega, naj jim odgovori na leninsko vprašanje: Kaj je storiti?»

Oni pišejo v «Pensiero nazionale»:

«Italija je teoretična vest sveta. Njena praksa bo politika Lenina in Stalina».

Ali pa:

«Vi komunisti ste bili prvi in edini sposobni razumeti dramo fašistov, vi ste nas amnestirali, ponudili ste nam roko...»

Ta zmedeni fašistični «komunizem», karakterizira Luigi Longo v «Vie nuove» tako blago in ga s simpatijo ocenjuje kot vendarle — pozitiven!

Omenjeni voditelj Dell'Amico izjavlja sotrudniku lista «Il Mondo», da prav zato, ker obstaja takšna veza med fašisti in Togliattijevo partijo, De Gasperijeva vlada tako ostra postopa proti njim, ne pa zato, ker je skupina fašistična in samo fašistična.

Poskušali smo z nekaterimi dokumentiranimi citati pojasniti pojav, ki je zelo značilen ne toliko zaradi raznih struj v samem fašizmu, temveč v prvi vrsti z ozirom na kominformizem. Opravka imamo torej s posebno kominformovsko moralo, ki jo je potrebno poznati. Te vrstice bodo spoznavanju te morale pripomogle.

I. M.

Winston Churchill danes v New Yorku

«Quen Mary» pričakujejo za 15. uro - Churchill bo imel v New Yorku tiskovno konferenco - Začetek razgovorov že danes

WASHINGTON, 4. — Ameriško zunanje ministrstvo je danes sporočilo, da bo imel Winston Churchill takoj po prihodu ladje v New York tiskovno konferenco. Ladjo pričakujejo v New Yorku jutri ob 15. uri. Ker se bo ladja vsidrala nekoliko izven pristanišča, bo šel newyorški župan Impelliteri z motornim čolnom pozdravit angleškega gosta na krov in ga bo nato pripeljal v mesto. Na čolnu bo tudi častno spremstvo, ki ga bodo sestavljali newyorški policaji in gasilci. Čoln bo pristal v Brooklynu, odkoder bo Churchill s spremstvom odpotoval na letališče Lloyd Bennet, kjer se bo vkrcal na Trumanovo osebno letalo in se odpeljal v Washington. Pred odhodom bo Churchill imel tiskovno konferenco.

Prvi sestanek med Churchillom in Trumanom bo že jutri zvečer pri svečani večerji. Zdi se, da bosta oba državnika takoj po večerji začela razgovore o sedmih važnih vprašanjih:

1. Kako bi bilo mogoče dodeliti NATO večje pooblastila, da bi lahko ukrepal bolj ekspeditivno?

2. Kakšno politično in vojaško stališče naj zavzamejo Združeni narodi v primeru uspeha ali v primeru neuspeha pogajanj za premirje na Koreji?

3. Katerim državam naj se dodelijo še nezasedena poveljstva NATO in kako naj bo organizirana struktura poveljstva?

4. Kakšna bi bila najprimernejša oblika sodelovanja med Veliko Britanijo, Kanado in ZDA v razvoju atomskega orožja?

5. Kakšni sporazumi so potrebni za to, da bi ZDA lahko uporabljale angleška oporišča za atomsko bombardiranje v primeru vojne?

6. Kakšno politiko naj vodijo ZDA in Anglija v perzijskem in egiptovskem vprašanju?

7. Na kak način je mogoče rešiti vprašanje pomanjkanja jekla in drugih surovin ter vprašanje povečanja vojne proizvodnje v obeh deželah?

Vprašanje surovin predstavlja zelo resen problem za angleško gospodarstvo in v londonskih političnih krogih postavljajo v komentarjih Churchillovega potovanja prav to vprašanje na prvo mesto. Eden izmed razlogov za to je razviden iz današnjega poročila angleške vlade, da je predvidevati v proizvodnji jekla v Anglji deficit približno 1.500.000 ton in da bo vlada zaradi tega s strogimi kriteriji razdeljevala železarske proizvode. Poostreno nadzorstvo bo stopilo v veljavo 4. februarja.

Angleži bi želeli razvozljati to vprašanje z rešitvijo, ki bi ubila dve muhi na en mah: povečanje izvoza nekaterih surovin (na pr. kositra) iz angleškega imperija v ZDA. V zameno upajo dobiti jeklo in nekatere druge kritične surovine, obenem pa bi olajšali trgovsko bilanco. Vendar trdijo v Ameriki, da so angleške cene previsoke.

★

BRUSELJ, 4. — Vse reke v Belgiji so narastle. Plovba na reki Dender je prekinjena, na Mosi otežkočena, na Sambri pa prepovedana. Reki Haine in Trouille sta prestopili brežove. Nekateri kraji so poplavljeni.

Včeraj ves dan streljanje med Angleži in Egipčani

Pri novem spopadu v Suezu je bilo ubitih pet civilistov, 24 pa ranjenih - Poročilo egiptovskega notranjega ministrstva o dveh eksplozijah v Suezu

ISMAILIJA, 4.

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Danes, sobota 5. januarja
Telesfor, Grozdana
Sonce vzide ob 7.46, zatone ob 16.34. Dolžina dneva 8.48. Luna vzide ob 11.46, zatone ob 01.24.
Jutri, nedelje 6. januarja
Sv. Trije kralji, Darin

Obračun dela Razrednih sindikatov v prvem letu njihovega obstoja

Izvršilni odbor ERS je proučil delo, ki so ga ti sindikati opravili v 11 mesecih. Iz poročila, ki smo ga od tega odbora dobili, povzemamo naslednje ugotovitve:

1. Program in sindikalna linija. Sindikalne izkušnje pri nas in v svetu so potrdile naša programska načela, ki so slonela na sindikalni demokraciji, na narodnostni enakosti, na obrambi miru, na sodelovanju med narodi itd. Objektivni položaj potrjuje nujnost razrednih sindikatov in potrebo, da postanejo ti sindikati organizacija večine delavcev STO. Zaradi delovanja teh sindikatov je na tisoče delavcev spoznalo, kje je njihovo resnično mesto. Tudi organizacijska struktura Zveze ERS je ustrezala političnemu in socialnemu položaju ter interesom delavstva v obeh conah in je pomagala delavcem v coni B, da so okrepili svoje pridobitve ter prispevali z zvišanjem proizvodnje tudi k izboljšanju svojega ekonomskega položaja.

2. O sindikalnih pravicah delavcev v Trstu. Sindikalni monopol Delavske zbornice in Enotnih sindikatov je eden izmed najbolj negativnih rezultatov krize sindikalnega gibanja delavcev. Odsek za dela ZVU ne opravlja svoje dolžnosti, ker dopušča ta sindikalni monopol. Razredni sindikati morajo biti navzoči pri sklepanju vseh pogodb, ker te pogodbe obvezujejo vse delavce tega področja. Razredni sindikati morajo biti tudi zastopani v vseh ustanovah in telesih.

3. Sindikalno zastopstvo v podjetju. Politika gospodarske in politične podrejenosti STO Italiji je povzročila pravo razvrednotenje tovarniških odborov, s čimer se je ošibilo ali celo likvidiralo delavsko zastopstvo. Zato je popolnoma pravilna akcija razrednih sindikatov, da se okrepijo tovarniški odbori z aktivno udeležbo delavcev v sindikalnem življenju ter z obnovitvijo sporazuma o teh odborih z dne 11. avgusta 1948.

4. Plače in življenjski stroški. Gospodarski pogoji tržaških delavcev so zelo težki. Tisoči delavcev in uradnikov prejemajo plače, ki ne dosežejo niti 30.000 lir na mesec. Medtem pa naraščajo cene živil, najemnine in javne usluge, tako da se je kupna moč plač znižala za 15 odst. Sindikalna borba mora težiti za tem, da se razlika med plačami in življenjskimi stroški izravna. Pri tem je popolnoma zgrešena teza Delavske zbornice, da morajo ostati plače nizke in da se morajo cene znižati, kar je stališče delodajalcev. Enotni sindikati pa igrajo v tem pogledu dvojno vlogo, ker zahtevajo zvišanje plač ter hkrati odklanjajo vsako borbo v ta namen.

5. Taktika Razrednih sindikatov. Razredni sindikati so predlagali enotno akcijo vseh treh sindikalnih organizacij za zvišanje plač za obrambo pravice do dela, za okrepitev sindikalnih zastopstev. Politika Enotnih sindikatov je doslej preprečila to enotno akcijo ter favorizirala načrte Delavske zbornice, ki hoče preprečiti borbo na osnovi zahteve zvišanja plač. Zato sta obe sindikalni vodstvi na liniji italijanske buržoazije.

6. Stališče Razrednih sindikatov do ostalih dveh sindikalnih organizacij. V sami Delavski zbornici se je med člani pokazala ideološka in politična kriza, ki je izzvenela v nasprotjih med demokristjani in socialnimi demokrati. Članstvo te Delavske zbornice se je povečalo le zaradi zgrešene kominformovske sindikalne politike. S to politiko Enotnih sindikatov se je Delavska zbornica le okoriščala. Enotni sindikati se le na zunaj razlikujejo od Delavske zbornice, ker so tudi oni vezani na aneksionistično politiko KPI. Številni člani teh sindikatov pa ne marajo biti več le lutka v službi državno-kapitalističnega bloka. Delavska zbornica se obnaša proti Enotnim sindikatom kakor gospodar proti hlapcu in odbija razne ponudbe o skupnem nastopu.

7. Značilnost in važnost včlanjevanja in zaključki. Izvršilni odbor ugotavlja, da je vedno večje število delavcev, ki kritično presojajo položaj ter iščejo vzroke sedanjemu mrtvilu. Zato obstajajo sedaj objektivni pogoji, da se včlanjevanje delavcev v razredne sindikate v tem letu okrepi. Vsi delavci, ki so zvesti svojemu razredu ter vsi delovni meščani, ki so politično na «indipendentističnih» položajih, lahko postanejo člani Razrednih sindikatov. Vprav z včlanjevanjem je treba navezati stike z delavci v tovarnah ter prodreti vanje. Z včlanjevanjem in z načenjanjem konkretnih vprašanj je treba odpraviti sindikalno pasivnost in vrniti delavcem zaupanje vase.

Volilni seznami na vpogled občinstvu

Od 1. do 15. januarja bodo na občinskem volilnem uradu v vpogled volivcem volilni seznami, poleg tega pa še seznami volivcev po posameznih volilnih sekcijah. V interesu vseh volilnih upravičencev, ki zadnjič niso volili, je, da se prepričajo o vpisu v volilni seznam. Volivci, ki so bili iz seznamov izpuščeni, se lahko pritožijo do 15. januarja na consko volilno komisijo.

Doslej je vpisanih v volilne sezname 199.483 oseb, vpisali pa bodo še 3845 volivcev, ki so pridobili stalno bivališče, ali ki so dosegli polnoletnost.

OBVESTILO KMETOVALCEM-DVOLASTNIKOM!

Kmetijsko nadzorništvo obvešča Kmetovalce-dvolastnike, da so z 31. decembrom 1951 potekla vsa dvolastniška dovoljenja.

Ker bodo letos izdane nove dvolastniške knjižice in osebna dovoljenja, se morajo v najkrajšem času vrniti vsa dvolastniška dovoljenja Kmetijskemu nadzorništvu v Ulici Roma št. 20/I ter istočasno prinesti s seboj po dve sliki in osebno izkaznico zainteresiranih oseb.

IZ NAŠIH VASI

Bani

Pred kratkim smo pisali o vojaških pomijah, ki so jih prej v vojašnicah dajali domači ženski, katera jih je nato dalje prodajala nam. Morda se bo komu zdelo neresno, da vztrajamo na tej stvari, toda za nas je velike važnosti. Pomisliti je treba le, da nam je ravno vojaštvo odvzelo veliko zemljišča za svoja igrišča in druge prostore ter nam tako zmanjšalo možnosti preživljanja. Prav zato so mnogi začeli rediti prašiče s pomijami iz vojašnic. Sedaj so nam vzeli še ta vir preživljanja.

Predstavniki prizadetih domačinov so šli zato k občinskemu delegatu na Opčinah, da bi v tej zadevi posredoval. Pisali so tudi pismo na najvišjo ameriško vojaško poveljstvo v Miramar, a ni bilo doslej še nobenega odgovora od nikoder. Ponavljamo, da je to vprašanje za mnogo prebivalcev naše vasi življenjske važnosti in da ga je treba zato rešiti.

Gropada

Iz naše vasi se le poredkoma oglašamo, ker ni posebnih novic. Obljubili so nam, da bodo popravili in razširili cesto, ki nas veže s Trebčami, toda še vedno čakamo na ta dela. To ozko in slabo cesto pa še bolj kvarijo z raznimi vojaškimi kamioni in drugimi vozili. Mislimo, da bi bil zato skrajni čas, da se občina zgane in nam popravi to za nas važno prometno zvezo.

Prav bi bilo tudi, da bi končno zgradili še eno napajališče, o katerem smo tudi že pisali.

Novoletna jelka v nabrežinskem okraju

Nenavadna megla, ki je več dni pred prazniki ležala nad našimi kraji, ni motila razpoloženja naših malih v pričakovanju novoletne jelke in Dedka Mraza. Prepričani, da dedek ne dela med otroki razlike, so prav vsi težko čakali, kdaj jih obišče. Ponekod so ga spremljale lutke, te velike prijateljice malih in odraslih, drugod posebni igralci, v nekaterih vaseh pa so dedku deklamirali, peli in igrali domačini.

Povsod pa je bilo polno otroškega veselja in soglasnega priznanja staršev splošni obdaritvi. Ni se gledalo ne na narodno ne na politično pripadnost. Kljub velikemu številu obdarjenih otrok so darovi vse prijetno presenetili. Tudi Dedek Mraz je bil zadovoljen in je ugotovil, da so otroci od lani napredovali v znanju jezika. Dedek Mraz je rekel, da bo gotovo prihodnje leto še bolj zadovoljen in priporočal vsem otrokom, naj ljubijo svoj narod in svoj materin jezik.

Ob letošnji novoletni jelki smo se prepričali, da zmorejo naši otroci sami ves program in to celo najmlajši iz predšolske dobe. Tako sta dve 4 in 5-letni deklici odlično deklamirali v Sempolaju, lepo pa je mala Marja zapela kar 3 pesmi.

Zvedeli smo, da so otroci že letos sklenili, da bodo v domačih krajih za drugo leto priredili samostojne nastope ob novoletni jelki. Dobra misel in prepričani smo, da jo bodo tudi lahko izpeljali. Seveda jim morajo pri tem pomagati odrasli, predvsem učiteljstvo, saj spada to med njihovo izvenšolsko delo. Šolska oblast pa naj bi v ta namen dala na razpolago šolske prostore. Prav gotovo ni primerno, da morajo otroci v vaseh, kjer ni primernih prostorov za kulturne prireditve, nastopati v lesnih privatnih prostorih, kjer ne morejo izvajati niti programa, kakršnega bi radi.

Nesramno izzivanje

Že dolgo časa opažamo v italijanskih ilustriranih revijah razne članke o bivši italijanski kraljevski družini, o Mussoliniju, o njegovih ljubicah itd., kar je vse opremljeno s številnimi ilustracijami. Vse to, čeprav je vsega obsojanja vredno, se je še dalo nekako opravičiti, saj so razni pisci in lastniki revij delali to roboto iz čisto trgovskih nagibov, da bi izvlekli čim več dobička na račun znane radovednosti ljudi glede vsega, kar se tiče bivših «veličin» in raznih njihovih intimnih in pikantnih dogodivščin in avantur.

Toda zadnje čase je že vsa stvar presegla meje potrpljenja in postaja prava sramota. Ne gre več za kupčijsko izrabljanje naivnosti in radovednosti, temveč za pravo apologijo fašizma. Včeraj smo videli na časopisnih kioskih kar tri slike bivšega dučeja v «junaških» pozah iz časov, ko se je še šopiril kakor petelin na gnoju. Revija «Arditi dell'Aria» ga kaže, kako pripenja neko odlikovanje tudi že umrlemu vojvodi D'Aosta, druga revija pa ga kaže, kako «žanje» med žanjicami žito, ki ga je sam «sejal» in na drugi platnici, kako bahato stoji pred veliko množico.

Tu gre za pravo poveličevanje tega tirana in naduteža, ki je odgovoren za potoke prelite krvi v raznih imperialističnih vojnah in za neštete sodne umore, tako da se vsakemu poštenemu človeku, in ne le onim, ki jih je pokojni režim preganjal, vse to zagabi in jih ogorči. Če v Italiji, kjer so še pred komaj dobrimi šestimi leti tega krvnika ustrelili ter nato še njegovo truplo obesili za pete, sedaj zopet poveličujejo njegov spomin, ker se jim toži po fašističnih časih, se ta gnusna propaganda ne bi smela uganjati v Trstu, ki je ali bi vsaj moral biti pod neposrednim varstvom OZN, katera je prav sad borbe proti fašizmu. Mislimo, da bi moralo biti te javne svinjarije že konec in da je tega izzivanja z uničevalcem našega ljudstva že bilo preveč

Nekaj nasvetov potrošnikom plina

Odkar je vodstvo ACEGAT pričelo uporabljati novo vrsto plina, so se dogodile v Trstu mnoge nesreče, ki so največkrat zahtevale tudi smrtne žrtve. Zakaj ta porast nesreč, v zvezi s plinom, nam ni še popolnoma jasno; morda zato, ker sedanji plinski kuhalniki in plinske pečice, kot tudi napeljave ne ustrezajo popolnoma zahtevam novega plina? Na to vprašanje do danes vodstvo ACEGAT še ni odgovorilo. Na vsak način je pa jasno, da se tak položaj ne more več nadaljevati.

Zato je vodstvo ACEGAT izdalo posebno obvestilo vsem potrošnikom plina, v katerem jih ponovno opozarja na vse nevarnosti, ki jih morajo posamezniki s pravilnim ravnanjem plinskih kuhalnikov in peči upoštevati. Tako ne sme n. pr. nobeden potrošnik pozabiti, da po uporabi plina dobro zapre zaklopko pld glavni napeljavi Prav tako mora vsakdo skrbeti, da na plin ne postavlja prepolnih loncev, ki bi pri vretju lahko ugasili plamen. Zelo previdni morajo biti tudi tisti, ki uporabljajo plinske pečice za segrevanje stanovanja. Vsakdo se mora po uporabi omenjenih prepričati, da je plin res zaprt ter da ne more nikjer uhajati. Dobro je tudi, če potrošniki kontrolirajo večkrat plamen, da bi se tako vedeli bolje ravnati pri uporabi plina. Nič ne bo škodilo, če bodo dali večkrat pregledati tudi notranjo plinsko napeljavo.

Le s pažnjo in prevdnim ravnanjem s plinom bodo potrošniki preprečili ponavljanje nesreč ki jih je bilo v zadnjem času nič koliko.

Ritmična šola je začela s poukom

V petek 4. januarja je začela z rednim poukom ritmična šola. Vse, ki so se prijavili, obveščamo, da bo pouk **vedno ob torkih in petkih** v naslednjih skupinah:

predšolski otroci od 10. do 11. ure;

otroci do 12. leta od 9. do 10. ure.

Tisti, ki imajo šolo dopoldan pa v popoldanskih urah, in sicer od 17. do 18. ure.

Mladinke od 18. do 19. ure; za odrasle od 19. do 20. ure.

Iz dolinske občine

V «Dnevniku» smo povedali, da je zmanjkala v sredo ponoči v nekaterih vaseh cestna električna razsvetljava. Povedali smo tudi, da je bilo temu vzrok dejstvo, da ni županstvo podpisalo pogodbe s podjetjem, ki dobavlja elektriko. Naša vest pa je, kot kaže, silno razburila naše kominformovce oziroma župana tako, da je njihov časopis «Unità» napisal o tem velik članek z naslovom čez tri stolpce. Res čudno, ta naša kratka vest jih je le prehudo razburila. To nas spominja na pregovor, ki pravi: «Če stopiš psu na rep, zacvili». Resnica je, da luči ni bilo. Te resnice ni moči zanikati. Čemu se torej tako razburjajo? Poleg tega pa še pišejo, da smo mi obdolžili župana, da je on kriv, če ni bilo razsvetljave. Mi pa smo dejali, da je krivo županstvo. Potemtakem ti ljudje nekako sami pravijo, da je župan tudi županstvo, kar nas spominja na znan izrek francoskega kralja iz časov pred veliko francosko revolucijo, ki je dejal: «Država sem jaz!»

No, naj se le potolažijo. Mi smo pač izrekli svoje želje, kajti če plačujemo davke, imamo pravico tudi do občinskih uslug. Luč je potem kmalu zasvetila, kar nam je v veliko zadoščenje, ker vidimo, da je naš dopis vendarle nekaj pomagal, čeprav je nehote morda komu razburil žolč.

OBVESTILO

Obveščamo vse davkoplačevalce, posebno obrtnike iz nabrežinske občine, da prideta v ponedeljek 7. jan. ob 15. uri v kinodvorano 2 funkcionarja davčne uprave iz Trsta, ki bosta v slovenščini obrazložila nov način davčne prijave.

Dirigent zbora Slovenske filharmonije

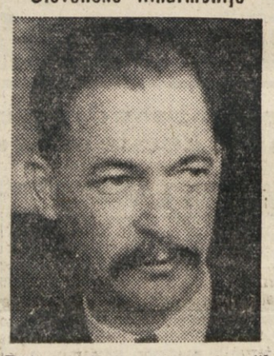

Dirigent zbora Slovenske filharmonije iz Ljubljane Rado Simoniti, ki bo nastopil na današnjem in nedeljskem koncertu v Avditoriju.

GLASBENA MATICA v TRSTU

priredi danes, 5. januarja ob 20.30 in jutri, 6. januarja 1952 ob 10.30 v Avditoriju

KONCERT
PEVSKEGA ZBORA
SLOVENSKE FILHARMONIJE
IZ LJUBLJANE

Vabila za oba koncerta so na razpolago v veži tiskarne, Ul. S. Francesco št. 20 danes od 9. do 11. in od 17. do 19. ure in v nedeljo od 9. do 10. ure

Zbor šteje 90 članov

Zatiranje borovega prelca

Ker se je začela doba, ki je bila naznačena za zatiranje borovega prelca, poziva županstvo vse lastnike borovih gozdov, parkov in zemljišč z borovimi nasadi sploh, zlasti pa jusarje, da se točno držijo zakonskih določb, ki nalagajo lastnikom dolžnost, da morajo na lastne stroške zatirati omenjeno škodljivo žuželko.

Pobiranje in uničevanje te golazni bo nadziral gozdarski odsek civilne policije s sedežem v Ul. Monte Grappa 3. Uničevanje se mora pričeti takoj in mora biti zaključeno brej izjeme do 15. februarja 1952. Če se to ne bo zgodilo, bo za uničevanje poskrbel omenjeni odsek civilne policije na račun lastnikov ne glede na morebitne zakonske sankcije. Ta odsek bo dajal tudi prizadetim vsakovrstne informacije.

Za borbo proti temu škodljivcu veljajo naslednja tehnična navodila:

1. Ličinke borovega prelca prebijajo zimo združene in zaprte v veliko bela gnezda, podobna volni, v drugih letnih časih pa se gibljejo in so raztresene po drevesih.

2. Zato je najbolj praktična oblika borbe proti prelcu pobiranje gnezd pozimi s tem, da se porežejo veje, na katerih so ta gnezda pripeta. Če so gnezdeca blizu debla, jih je treba odstraniti, ne da bi se pri tem tudi podrlo drevo.

3. Prvič naj se pobirajo gnezda januarja meseca, kot bolj ali manj mraz ustali; drugič pa naj se pobirajo gnezda februarja.

4. Pobrana gnezda je treba sežgati, ali vtopiti v vrelo vodo ali pa jih zakopati v globino.

5. Ličinke so pokrite z bodečimi dlakicami, ki se rade ločijo. Če te dlake prenaša veter, lahko povzročijo na vratu, po rokah in na obrazu pobiralcev vnetje kože in srbečico. Če pa te dlake prodrejo v oči ali v dihalne organe, je vnetje in s tem bolečina še hujša.

6. Da se preprečijo te neugodnosti, naj se pobirajo gnezda v vlažnih dneh, da pobiralci ne vdihavajo prahu teh dlak, ki prihaja iz gnezd. V vsakem primeru je treba uporabljati šoferska očala, pokriti usta s krpo in namazati roke z oljem.

7. Če se pripetijo omenjene nevšečnosti, je treba vneto kožo namazati s toplim mlekom ali z razredčeno amoniakovo raztopino.

STRELSKE VAJE

Na strelišču za puške v Bazovici bodo še danes od 7. do 17. ure strelske vaje.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
za Tržaško ozemlje

Danes 5. t. m. ob 16. uri gostovanje v PIRANU z Gorinškovo komedijo
Desetnica Alenčica

Gledališče Verdi

Danes bo premiera Bellinijeve opere «La Sonnambula», ki bo ob 20.30. Predstava bo za abonmaje «A» in «C».

Opero bo vodil dirigent Umberto Berrettoni; v njej bodo nastopali Margherita Carosio, Alvino Misciano, Ivan Sardi, Alma Pezzi, Liliana Hussu in drugi. Zborno petje je naštudiral Adolfo Fanfani, koreografka Annita Bronzi, režiser Carlo Piccinato.

V nedeljo 6. jan. ob 20.30 bo zadnja predstava Donizettijeve opere «Don Pasquale». Predprodaja vstopnic danes in jutri pri gledališki blagajni.

PROSVETNA DRUŠTVA

Tajništvo prosvetnega društva «Ivan Cankar» vabi vse odbornike na redno odborovo sejo, ki bo v ponedeljek 7. jan. ob 20.30 v običajnih prostorih.

Dramska družina «Simon Jenko» ima svojo vajo v torek 8. jan. ob 20,30.

OBVESTILO PEVSKIM ZBOROM

Ker je pevski zbor Slovenske filharmonije najboljši slovenski pevski zbor, naj ga gredo naši pevci gotovo poslušat. Posamezni pevski zbori naj dvignejo vabila za koncerta, ki bosta v soboto ob 20.30 in v nedeljo ob 10.30 za vse pevce skupno v Ul. sv. Frančiška 20 od 9. do 11. ter od 17. do 19. ure in v nedeljo od 9. do 10. ure.

MLADINSKA PRIREDITEV V BARKOVLJAH

Jutri 6. januarja bo v prostorih prosvetnega društva (pri Tonetu v Frankolovem) ob 5. uri popoldan mladinska prireditev.

Na sporedu so sledeče točke: enodejanka «Jagoda išče Dedka Mraza», solospeva «Kraguljček» in «Pesem o pomladi», «Vouk in Rdeča kapica» (igrajo otroci iz otroškega vrtca), recitacija «Pogovor z vetrom» in «Korotan v srcu» ter venček narodnih pesmi in druge skladbe, ki jih bo igral tamburaški zbor.

Starši, vabimo vas, da se skupno s svojimi otroki udeležite lepe prireditve. Začetek točno ob 17. uri.

IZLETI PDT

Dne 20. januarja bo smučarski izlet na Platek nad Reko (1111 m nadm. višine) z avtobusom. Snežne razmere ugodne.

Vpisovanje do vključno 9. jan. pri ZDTV v Ul. Machiavelli 13, II, vsak dan od 17. do 19. ure.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 4. januarja 1952 se je v Trstu rodilo 11 otrok, porok je bilo 12, umrlo pa je 17 oseb.

Poročili so se: trgovec Rafael Verh in uradnica Ana Kopatin, delavec Albino Marzi in gospodinja Maria Gorian, delavec Mario Varini in delavka Ana Benasič, uradnik Vittorio Marotti in učiteljica Paolina Mathis, mehanik Guido Tomat in frizerka Nerina Ferluga, pomorščak Tullio Ruzzier in gospodinja Anna Palin, vojak amer. vojske Richard B. Whitney in gospodinja Jolanda Delvecchio, vojak amer. vojske James T. Connolly in šivilja Maria Monferra, kaplar amer. vojske Jesse Neiger in šivilja Angelina Battistutta, vojak amer. vojske Elvis G. Hutson in uradnica Marta De Gregorio, agent CP Giorgio Ferluga in gospodinja Italia Bridiga.

Umrli so: 89-letna Zelinda Paoletti vd. De Antonis, 82-letna Antonia Daljak vd. Adami, 80-letna Anna Cernecca vd. Depase, 80-letni Vittorio Sterle, 59-letna Enrichetta Cenere-Cattò por. Borlini, 65-letna Vittoria Poniz por. Vidari, 68-letni Antonio Picini, 51-letni Giuseppe Marchi, 78-letni Matteo Clari, 89-letna Elisabetta Galo, 72-letna Ana Cotič por. Rustia, 37-letni Stanislao Gracogna, 78-letna Elena Milos por. Filippini, Vincenzo Basso star 2 meseca, 69-letna Giuseppina Carlin por. Rose, 39-letni Pietro Maltese, 86-letna Antonia Crevatin por. Ferluga.

V SMRT ZARADI BREZPOSELNOSTI ALI NESREČNE LJUBEZNI?

Usoden skok Francozinje iz II. nadstropja

Precej v temi so ostali, kljub pismu policiji, vzroki ki so dovedli včeraj popoldne 27-letno francosko državljanko Jannine Vinit, uradnico po poklicu in stanujočo v Ul. S. Lazzaro pri družini Bersini do sklepa da izvrši samomor. Policija še preiskuje zadevo in upa, da bo rešila zagonetko.

Kmalu po 13. uri so z rešilnim avtom pripeljali v bolnico Vinitovo, ki pa je že na sprejemnem oddelku zaradi ran na glavi in počene lobanje, ne da bi se zavedla, podlegla. Medtem ko so truplo odpeljali v mrtvašnico bolnice, je policija odšla na stanovanje pokojnice, kjer je našla 5 pisem: 4 so bila zapečatena in naslovljena njenim prijateljem, petega pa je naslovila na policijo. V njem razlaga v slabi italijanščini da nima nikogar na svetu ter da živi v obupni revščini. Kljub temu, da je iskala delo, ga ni mogla dobiti. Končno se je še javila na inspektoratu za delo, kjer pa so ji odgovorili da se bo morda dalo najti kako zaposlitev čez kak mesec. Ker pa ne more čakati, je sklenila, da pojde v smrt.

Da bi se obupana Francozinja ojunačila in izvršila svoj sklep, je najprej spila precejšnjo količino konjaka, na kar se je z rezilnimi britvicami porezala po zapestju leve roke. To ji seveda ni zadostovalo. Odšla je k oknu, stopila nanj ter skočila v globino. Iz II. nadstropja, kjer je stanovala, pa je padla na nižje ležečo stekleno streho, ki pokriva skladišče tvrdke s steklom Zennaro. Razbitne debelega stekla so preplašile osebje, ki je priskočilo na pomoč in poklicalo rešilni avto, ki je nesrečnico odpeljal v bolnico, kjer je kmalu podlegla.

Zakaj je Jannine pisala, da jo je revščina pognala v smrt, ko je pa videti, da to ne drži? To je pač tajnost, ki bo odšla v grob skupno s njenim truplom. Vinit se je rodila v Parizu in je kmalu po osvoboditvi Francije nastopila službo kot telefonistka pri ameriških vojaških edinicah. Ker je bila sama na svetu (ima še polsestro, s katero pa že dolgo ni bila v zvezi) in ker govori kar pet jezikov, se je odpravila po svetu in prišla tudi v Trst. Jannine ni živela slabo, bila je poštena, lepa, in inteligentna, kar dokazuje tudi njena soba polna raznovrstnih knjig. Preživljala se je s šivanjem oblek ženam ameriških častnikov. Kakor vsaka ženska, tako se je tudi Jannine zaljubila v zalega mladeniča, ameriškega vojaka in ga strastno ljubila. Pred šestimi meseci se je vrnila v Pariz, toda ljubezen jo je poklicala nazaj v naše mesto. Vse je bilo v redu do pred kratkim, ko je odšla na sprehod s svojim mladeničem in se vrnila pozno domov. Njena veselost se je izpremenila v žalost. Nič več ni prišel iz njenih uset smehljaj. Kaj se je zgodilo med njo in njenim ljubim? Ni znano. Verjetno sta se med seboj sporekla, morda tudi prekinila vsak stik in prav to je mlado ženo gotovo gnalo v obup in v prezgodnjo smrt.

Policija je po natančnem pregledu zapečatila sobo, kjer je tujka zadnje čase bivala.

Vespa v ženo

Ko je včeraj malo pred enajsto uro zjutraj vozil 20-letni Sergio Michelazzi iz Ul. Koštalunga s svojo «Vespo» po Borznem trgu v smeri Trga Unità, se je v višini Borzne ulice zaletel v 38-letno Adelino Furlanin por. Redolfi iz Androna del Pane št. 7. Oba sta zaradi trčenja padla na tla in medtem ko je ostal Michelazzi popolnoma nepoškodovan, si je Redolfijeva nekoliko poškodovala gležnj leve noge.

Z vozilom v zid in v telefonski drog

Malo pred poldnem se je zatekel v bolnico 32-letni begunec Josip Adojkovič, stanujoč v begunskem taborišču pri Jezuitih, ki so ga morali zaradi globoke rane na levi nogi sprejeti s prognozo 15 ali 20 dni na II. kirurškem oddelku. Begunec je izjavil, da je sedel na sedežu poleg šoferja na motofurgončinu in da je ta zaradi ostrega zavoja v Ul. delle Milizie zašel s ceste ter priletel v zid in telefonski drog. Medtem ko je on izšel iz karambola ranjen, se vozniku vozila ni zgodilo ničesar.

O novem zelenjavnem trgu

Pred približno 3 tedni so bili razstavljeni v paviljonu Ljudskega vrta nagrajeni in nenagrajeni načrti novega zelenjavnega trga, ki bi moral biti zgrajen na Campo Marzio. Mislili smo, da bo po tej razstavi za to določena komisija tudi takoj izbrala iz predloženih načrtov onega, ki najbolj odgovarja; do sedaj pa nismo dobili v zvezi s tem še nobenega obvestila ter mislimo, da definitivni načrt še ni bil izbran.

Za zgraditev novega zelenjavnega trga je bila določena vsota nad 200 milijonov lir; poleg tega je bila določena tudi vsota 5 milijonov lir, ki bo porazdeljena med zmagovalce natečaja.

Novi zelenjavni trg bo torej zgrajen na mestu, kjer je že zelenjavni trg, ki je pa le provizoričen ter nikakor ne odgovarja več današnjim potrebam. Novi zelenjavni trg, v katerem bo zelenjava, sadje in sočivje, ki bo potem porazdeljeno po ostalih tržaških tržnicah, bo razpolagal tudi s posebnim prostorom za kamione in druga vozila, ki bodo zelenjavo in sadje razvažala po mestu.

Z gradbenimi deli bodo po vsej verjetnosti pričeli šele v spomladanskih mesecih.

Cena mleku zopet višja

Vse kaže, da so se nekateri že tako navadili višati cene, da se jim že ne zdi vredno o tem dajati posebna pojasnila ali obvestiti javnost. Tako smo na primer izvedeli, da se je ponovno podražilo mleko, ki ga dovaja tržaškim mlekarnam družba Marzotto. Zelo «malenkostno» povišanje, saj znaša «komaj» 2 liri, vendar predstavlja za večino tržaških gospodinj že majhno žrtev. Do sedaj so gospodinje plačevale za liter mleka 80, sedaj pa 82 lir.

Novo povišanje cen pa je povzročilo še druge težkoče. Nekatere gospodinje, ki kupujejo dnevno pol litra mleka, bi morale zanj plačati 41 lir. Sedaj se zgodi, da nimajo one drobiža ali pa ga nima prodajalec. Posledica tega je, da ostaneta eden ali drugi dolžna, kar seveda ni niti za prvega niti za drugega prijetno, še manj pa koristno.

Ker je bilo prav mleko družbe Marzotto še pred nedavnim podraženo od 76 na 80 lir, se nam zdi ta nenadni dvig cene nerazumljiv ter predvsem škodljiv interesom tržaškega prebivalstva. Zamislimo si, kakšna bo cena mleka, če bo enkrat zgrajen center za pasteriziranje mleka, ki ga gradi ista družba Marzotto. Ker bo za sedaj pasterizirano edinole mleko te družbe, bo družbi Marzotto ceno mleku kaj lahko dvigniti.

Kaj pravi na to novo povišanje urad za kontrolo cen pri tržaški občini?

Naročbe v l. 1952

Naše bralce, ki se želijo naročiti na «Primorski dnevnik», prosimo, da se obrnejo osebno ali pismeno na Upravo lista v Ul. sv. Frančiška 20/I - Tel. 7338, prebivalci podeželja pa naravnost na vaškega raznašalca ali razprodajalca.

Bralci v Jugoslaviji se naročijo lahko samo pri ADIT v Ljubljani, Tyrševa cesta 34.

Prebivalci jugoslovanske cone STO pa na Centru tiska, Koper.

OPOZARJAMO, DA DOBIVAJO NAROČNIKI LIST SKORAJ SE ENKRAT CENEJE, kot je v razprodaji.

Uprava PRIMORSKEGA DNEVNIKA

Prispevajte za Kulturni dom

Z GORIŠKEGA

Zakon o povišku najemnin

Uradni list z dne 21. decembra 1951 je objavil zakon o najemninah, ki je stopil v veljavo dne 1. januarja 1952. Omenjeni zakon se glasi:

Čl. 1: podaljšanje najemniških in podnajemniških pogodb, ki je bilo odrejeno v čl. 1 zakona z dne 23. maja 1950 štev. 253 bo veljalo do vstopa novega zakona o najemu in podnajemu nepremičnin. Datum 31. decembra 1951, ki je predviden v drugem odstavku čl. 2 omenjenega zakona, je nadomeščen z datumom, navedenim v prejšnjem odstavku. Podaljšanje velja samo v primeru, če je stanovanje dodelil državni komisariat tudi po 1. marcu 1947. Razveljavitev klavzul prepovedi oddaje v podnajem, ki jo odreja čl. 24 zakona z dne 23. marca 1950 štev. 253 je podaljšana do datuma, ki je naveden v prvem odstavku

Čl. 2: s 1. januarjem 1952 so se najemnine stanovanj, prostorov za trgovine in obrti, povišale za 25 odst., ki jih je zaračunati na najemnini, ki so jo najemniki plačevali pred vstopom v veljavo navedenega dekreta. Za luksuzna stanovanja je predviden povišek 50 odst. Za luksuzna stanovanja je smatrati tista, ki odgovarjajo karakteristikam navedenim v ministrskem odloku z dne 7. januarja 1950, ki je bil objavljen v Uradnem listu štev. 13 leta 1950. Povišek je znižan na 10 odst., če so bile nepremičnine prvič oddane v najem po letu 1945. Poviške predvidene v tem členu veljajo tudi za podaljšan podnajem, če je najemnina že precej visoka. Če ima lastnik stanovanja samo eno stanovanje ali pa dve, lahko poviša svojim najemnikom stanovanje za več kot je predvideno v prejšnjem odstavku. Za povišek se moreta sporazumeti lastnik stanovanja in odjemalec. Če ne pride med njima do sporazuma, lahko določi povišek sodnik v smislu čl. 29, 30 in 31 zakona z dne 23 maja 1950 štev. 253. Pri določevanju poviška, ki ne sme presegati 100 odst., mora sodnik upoštevati ceno najemnine v primeri z višino najemnin, ki veljajo za podobna stanovanja ter gospodarsko stanje lastnika in najemnika. Omenjeni člen ne velja, če je lastnik stanovanje kupil v pridobitne svrhe po 1. marcu 1947. Omenjeni povišek ne velja, tudi če so lastnikovi družinski člani lastniki še drugih stanovanj. V primeru možnosti navedeni v čl. 12 zakona štev. 253 z dne 23. maja 1950 je povišek za luksuzna stanovanja znižati za dve tretjini, za navadna stanovanja pa za polovico. Vsak povišek pa odpade, kadar gre za stanovanja najslabše vrste, brez pritiklin, sestoječih iz enega samega prostora itd.

Ostalih pet členov zakona o povišku najemnin bomo objavili jutri

Tatvina v skladišču premoga

Pred dnevi so se neznani tatovi vtihotapili v neko skladišče premoga, last Mihaela Plesničarja iz Trga Cavour 6 in odnesli iz nekega predala 2000 lir, ki jih je lastnik tam pozabil. Tatvino je naslednjega dne Plesničar prijavil policiji, ki je začela s preiskovanjem.

Važna seja na sedežu Trgovinske zbornice

Danes zjutraj bo na sedežu Trgovinske zbornice zelo važna seja, kateri bodo prisostvovali vsi župani pokrajine, predstavniki pokrajinske uprave, Urada za delo, avtonomnega zavoda za gradnjo ljudskih hiš, predsednik pokrajinske komisije za dodeljevanje stanovanj, Zveze trgovcev iz Gorice in Tržiča, Zveze industrijalcev, pokrajinske federacije kmečkih delavcev, predstavniki CISL, Trgovinske zbornice in Zveze delavcev.

Prvoten namen seje je, da bodo razpravljali o namestitvi delovne moči pri gradnji delavskih hiš. Na seji se bodo pomudili dalje z vprašanjem o modalnostih, ki so jih do sedaj uporabili pri dodeljevanju stanovanj, o meri stanovanjskih najemnin in vrsti stavb ter njihovi upravi. Brez dvoma so to zelo važna vprašanja, ki jih bodo sedaj videli v čisto novi luči po tolikih izkušnjah, ki so jih prestali v zadnjih letih.

Letno overovljenje trgovskih obrtnic

Kakor smo že poročali, morajo vsi trgovci predložiti trgovske obrtnice za overovljenje pristojnim županstvom osebno ali pa po Zvezi trgovcev.

Nadalje obveščamo, da ni treba obrtnicam več priložiti kazenskega lista, kot je bilo to prvotno odrejeno.

Jugoslovanska in italijanska delegacija nadaljujeta z delom

Pred dnevi sta jugoslovanska in italijanska delegacija, katerima je poverjena določitev dokončnih mej, zopet začeli z delom. Jugoslovanski delegati so včeraj prišli čez blok pri Rdeči hiši, kjer so se sestali z italijanskimi.

Aretacija

Včeraj zvečer so agenti goriške policije aretirali 23-letnega Jakoba Arnostija s Korna 4 in Teresa Armanda Sutteri iz Ul. Garibaldi 2, ki sta bila pred časom obsojena na plačilo 3000 lir globe zaradi pijančevanja. Ker nista plačala denarne globe, bosta morala odsedeti 8 dni v zaporu.

IZ ISTRSKEGA OKROŽJA

Gmotni položaj invalidov

Invalidska organizacija Istrskega okrožja je ob zaključku leta napravila pregled vseh članov in obračun letnega dela. Iz tega pregleda je razvidno, da je v vsem okrožju skupno 1800 invalidnih upravičencev, ki prejemajo nad 3 milijone dinarjev invalidnin na mesec.

Organizacija invalidov pa poizkuša, da bi razbremenila ljudsko oblast za denar, ki ga nudi organizaciji iz proračuna. Ker organizacija sama po svojih članih upravlja nekatera podjetja, je v zadnjem času

PRED ČETRTIM ŽENSKIM LITERARNIM VEČEROM

PRI PISATELJICI Ilki Vaštetovi

Ko je bila še učiteljica na Ciril-Metodovi šoli, je «Edinost» objavljala njene literarne prvence

Kadar koli sežem po tej ali oni knjigi Ilke Vaštetove, se povrnem v duhu v svoja otroška leta. Med prvo svetovno vojno je poučevala na Ciril-Metodovi šoli na Acquedottu in prihajala v naš razred kot učiteljica risanja. Zato oživi vsesivo poslopje, ki je zdaj tako mrko in skrivnostno tiho, kot da venomer žaluje. Zdi se mi, da so vse okenske temnice spet na stežaj odprte. Na ulico pa prihaja šum med odmori, naše petje pred pričetkom pouka, celo naši odgovori na posamezna vprašanja in glas učitelja.

Kolikokrat se je usedla k meni v klop, občudovala sem njeno roko. Z lahkoto je tekla po risarskem papirju. Mojim jabolkam in hruškam, ki niso bile le-tem prav nič podobne, je umela ustvariti resničnost. Povedala mi je še, kako moram risati, in mi dala nekaj nasvetov. Vsa pa je bila tako stvarna in resna in je ti dve lastnosti od nas.

* * *

Ko sem bila zaradi njenega nastopa na četrtem literarnem večeru na njenem domu v Šiški, se je zato razgovor zapletel v tista šolska leta. Obraz ji je spreletela čudovita milina, toda zaman sem na njem iskala potez nekdanje stroge, zahtevne učiteljice. V smehljaju, ki ji je krožil okrog ustnic, je bil samo spomin na mlado mater in ženo, kar je bila takrat, ko je živela med nami.

«Ne bodo me več spoznali», je trpko pripomnila. Toda smehljaj ji ni jenjal krožiti okrog ustnic. Toliko lepote je bilo v spominu, ki je ta smehljaj priklical nanje, da je sedanjost ni mogla zabrisati.

«Zakaj bi vas ne spoznali», sem ji segla v besedo. Zraven pa sem čutila, da ne govorim resnice, ali nisem mogla drugače. Pomislila sem na vojno. Nenadno sem jo zagledala pred belgijskom vojašnico v Ljubljani, kjer je bila zaprta njena hčerka Zlata. Vsaka stvar pusti svoje sledove, le človek je tak, da neprestano vara samega sebe in ne vidi senc v svojem srcu ne brazd na svojem času.

Zaradi vojne je morala iskati zdravja v sanatoriju v Rovinju. Našla ga je toliko, da lahko kroži po svojem domu. To je zdaj ves njen realen svet, iz katerega se le redko kam odpravi. Svet njene duše pa je tak, da mu skoraj ni meja ne v času ne v prostoru. Objemlje življenje celih rodov in se razteza čez velike površine naše zemlje. Daje ji vero v življenje, njegov smisel in lepoto. Zato je tudi tako duševno čila, zato njegov prožni duh še vedno snuje zgodbe iz davnih dni.

Mikalo me je zvedeti, kdaj je pričela pisateljevati in kaj jo je napotilo, da se je lotila zgodovinskega romana.

«Ze na učiteljišču so bile moje naloge najboljše», je hitro povzela. — «Zanimala me je zgodovina in ljudje. Rada sem se potegnila za svoje sošolke, zato so mi profesorji rekli, da sem advokat. Ko mi je Anton Funtek na učiteljišču izročil maturitetno spričevalo, je pripomnil: Takega pa še nisem spisal. Od vas pa še veliko pričakujem.' Moja mama je tedaj imela hotel, da bi ostala v Ljubljani in učiteljevila nekaj časa brezplačno kot prostovoljka. Mene pa je vleklo med ljudi. Bila sem vesela, da je bil oče mnenja, naj le grem malo v svet. Moje prvo službeno mesto je bilo v Krašni pri Lukovici.»

«V Crnem grabnu, kjer se dogajajo Jurčičevi Rokovnjači?» sem jo prekinila.

«Da! Prav tam!» — mi je pritrdila — «Moram reči, da sem s svojim prvim učiteljskim mestom dobro zadela. Občinskega tajniku sem nekoč povedala, da bi rada spoznala kmete, kako govorijo. Kar k meni pridite, skobacajte se na peč in skrijte, pa jih boste slišala.' Tako mi je odgovoril. Držala sem se njegovega nasveta. Na ta način sem jim pogledala v duši. Kar mi je pozneje zelo kodaj?»

«Ali ste pričeli pisati že tedaj?»

«Ne, šele v Trstu. Pokazala sem bom. Moje prve tiskane stvari so izšle v Edinosti». Vstala je, pobožala svojega malega vnučka Tomaž, ki je nedavno izročila hčerki Zlati, prestano silil v njeno naročje in «V sobo moraš», da se bova lepo kaj pogovorila.»

«Mali ne da mami nikoli miru. Toda sama je kriva, da je tak. Preveč ga razvaja, ko sem jaz v službi. Potem pa piše dolgo v noč, ko bi lahko že spal» in v glasu ji je ležala skrb. Ona pa ni na to nič rekla, ko da se čuti kriva, a temu ne more odpomoči.

Ko sva bili v sobi, je pripovedovala o knjigi omenjene izrezke iz «Edinosti» in jih pričela urejati po datumih. V aprilu 1916 leta je objavila «Edinost» «Pravljico iz soških planin». Motiv zanjo je dala prva letoma izdelal kip maršala Tita.

Kadar koli sežem po tej ali oni knjigi Ilke Vaštetove, se povrnem v duhu v svoja otroška leta. Med prvo svetovno vojno je poučevala na Ciril-Metodovi šoli na Acquedottu in prihajala v naš razred kot učiteljica risanja. Zato oživi vsesivo poslopje, ki je zdaj tako mrko in skrivnostno tiho, kot da venomer žaluje. Zdi se mi, da so vse okenske temnice spet na stežaj odprte. Na ulico pa prihaja šum med odmori, naše petje pred pričetkom pouka, celo naši odgovori na posamezna vprašanja in glas učitelja.

Kolikokrat se je usedla k meni v klop, občudovala sem njeno roko. Z lahkoto je tekla po risarskem papirju. Mojim jabolkam in hruškam, ki niso bile le-tem prav nič podobne, je umela ustvariti resničnost. Povedala mi je še, kako moram risati, in mi dala nekaj nasvetov. Vsa pa je bila tako stvarna in resna in je ti dve lastnosti od nas.

* * *

Ko sem bila zaradi njenega nastopa na četrtem literarnem večeru na njenem domu v Šiški, se je zato razgovor zapletel v tista šolska leta. Obraz ji je spreletela čudovita milina, toda zaman sem na njem iskala potez nekdanje stroge, zahtevne učiteljice. V smehljaju, ki ji je krožil okrog ustnic, je bil samo spomin na mlado mater in ženo, kar je bila takrat, ko je živela med nami.

«Ne bodo me več spoznali», je trpko pripomnila. Toda smehljaj ji ni jenjal krožiti okrog ustnic. Toliko lepote je bilo v spominu, ki je ta smehljaj priklical nanje, da je sedanjost ni mogla zabrisati.

«Zakaj bi vas ne spoznali», sem ji segla v besedo. Zraven pa sem čutila, da ne govorim resnice, ali nisem mogla drugače. Pomislila sem na vojno. Nenadno sem jo zagledala pred belgijskom vojašnico v Ljubljani, kjer je bila zaprta njena hčerka Zlata. Vsaka stvar pusti svoje sledove, le človek je tak, da neprestano vara samega sebe in ne vidi senc v svojem srcu ne brazd na svojem času.

Zaradi vojne je morala iskati zdravja v sanatoriju v Rovinju. Našla ga je toliko, da lahko kroži po svojem domu. To je zdaj ves njen realen svet, iz katerega se le redko kam odpravi. Svet njene duše pa je tak, da mu skoraj ni meja ne v času ne v prostoru. Objemlje življenje celih rodov in se razteza čez velike površine naše zemlje. Daje ji vero v življenje, njegov smisel in lepoto. Zato je tudi tako duševno čila, zato njegov prožni duh še vedno snuje zgodbe iz davnih dni.

Mikalo me je zvedeti, kdaj je pričela pisateljevati in kaj jo je napotilo, da se je lotila zgodovinskega romana.

«Ze na učiteljišču so bile moje naloge najboljše», je hitro povzela. — «Zanimala me je zgodovina in ljudje. Rada sem se potegnila za svoje sošolke, zato so mi profesorji rekli, da sem advokat. Ko mi je Anton Funtek na učiteljišču izročil maturitetno spričevalo, je pripomnil: Takega pa še nisem spisal. Od vas pa še veliko pričakujem.' Moja mama je tedaj imela hotel, da bi ostala v Ljubljani in učiteljevila nekaj časa brezplačno kot prostovoljka. Mene pa je vleklo med ljudi. Bila sem vesela, da je bil oče mnenja, naj le grem malo v svet. Moje prvo službeno mesto je bilo v Krašni pri Lukovici.»

«V Crnem grabnu, kjer se dogajajo Jurčičevi Rokovnjači?» sem jo prekinila.

«Da! Prav tam!» — mi je pritrdila — «Moram reči, da sem s svojim prvim učiteljskim mestom dobro zadela. Občinskega tajniku sem nekoč povedala, da bi rada spoznala kmete, kako govorijo. Kar k meni pridite, skobacajte se na peč in skrijte, pa jih boste slišala.' Tako mi je odgovoril. Držala sem se njegovega nasveta. Na ta način sem jim pogledala v duši. Kar mi je pozneje zelo kodaj?»

«Ali ste pričeli pisati že tedaj?»

«Ne, šele v Trstu. Pokazala sem bom. Moje prve tiskane stvari so izšle v Edinosti». Vstala je, pobožala svojega malega vnučka Tomaž, ki je nedavno izročila hčerki Zlati, prestano silil v njeno naročje in «V sobo moraš», da se bova lepo kaj pogovorila.»

«Mali ne da mami nikoli miru. Toda sama je kriva, da je tak. Preveč ga razvaja, ko sem jaz v službi. Potem pa piše dolgo v noč, ko bi lahko že spal» in v glasu ji je ležala skrb. Ona pa ni na to nič rekla, ko da se čuti kriva, a temu ne more odpomoči.

Ko sva bili v sobi, je pripovedovala o knjigi omenjene izrezke iz «Edinosti» in jih pričela urejati po datumih. V aprilu 1916 leta je objavila «Edinost» «Pravljico iz soških planin». Motiv zanjo je dala prva letoma izdelal kip maršala Tita.

in temnodlakih kozonogih je upodobila tujo vojsko, ki je pridrla do bistre Soče. Kozonogi so prisegli maščevanje vsem mladeničem, ker so jim odvračali njihove ljubice — božanske vile. Druga njena pravljica, je «O piruhih, žametnih in svilenih», dalje črtica «Ona z grič» in «Negove kontoristke». Kratki sestavek «V delavnico sem tvojo zrl», ki nosi podnaslov «Iz zakulisnega življenja naše mladine», opisuje priprave za Ribičičevo igro «V kraljestvu paljčkov», ki je doživela tedaj v Narodnem domu svojo krstno predstavo. Vse te stvari so opisane tako plastično, da čitatelja namah postavijo sredi dogajanja in oseb, ki takoj zažive pred njim. Čuti se močan pripovedni talent z velikim opazovalnim darom. Vidno je bilo že takrat, da ne bo ostala samo pri teh drobnih ustvaritvah, pri teh svojih književnih prvencih. Notranje nagnjenje, ki jo je sedaj vso zajelo, ji je narekovalo naj krepkeje prime za pero. Od tedaj ga tudi ni več odložila.

Snov za pisanje ji je v začetku nudila prva svetovna vojna, ki je divjala tudi na Goriškem. To snov je oblekla v pravljico. Ustvarila je vir prekrasnih pravljic, kot je «Pravljica s soških planin» in jih tudi sama ilustrirala.

Pravljice pa niso bile edini miselni svet, ki je zanihal in vzburkal njeno notranjost. Bile so ji le kažipot v zgodovinski svet, ki ji je bil blizu že na učiteljišču in je postal svet njenih lastnih književnih stremljenj. Prav ob «Pravljici s soških planin» se ji je porodila misel, da bi napisala nekaj takega, kar bi dokumentiralo našo pravico do naše zemlje. Tja do furlanske nižine sega, kjer je leta 568 prizorišče dogodkov njenih «Mejašev». «Mejaše» namerava povezati s povestjo «Zaklad v Emoni», ki se dogaja leta 720, v trilogijo, ki bo vključevala zgodovinska dogajanja na slovenskem v 631. letu. Ta srednji del trilog je pa še ni napisan in bo nosil naslov «Kralj Samo».

Spet sem se povrnila k vprašanju, zakaj ji toliko leži zgodovinska snov, zakaj se je lotila prav zgodovinskega romana, ki zahteva toliko temeljitega študija.

«Vidite, prav zaradi tega me je zamikal. Ze v mladosti sem rada brala zgodovinske romane, zlasti Sienkewicza. Opazila sem, da je pravzaprav le malo ljudi, ki pišejo zgodovinske romane. Zamudno je in tudi zaslužek je v primeri z delom malenkosten. Jaz sem gledala na to stvar zelo idealno in sem si mislila, zakaj bi se ne lotila».

Nehote sem ji upadla v besedo in jo hitro povprašala, kaj jo je tako privzelo k Prešernu in njegovemu življenju.

«To, da je bil največji Slovenec. Njegove «Poezije» so bile moj brevir. Zmeraj sem jih imela na svoji nočni omarici. Kjerkoli sem jih odprla, tam sem jih čitala. V njegovih delih sem ga našla. V študij njegove dobe pa sem se pogrebla tri leta. Da bi pridobila čimveč časa za to delo, sem se celo odpovedala obedu doma. Vsak trenutek sem ukradla domačemu delu. Ko pa je bil 1935. leta roman že napisan sem še dve leti delala na njem in ga pilila, preden je izšel.

Toda razen Prešernove je Ilka Vaštetova prikazala tudi Valvasorjevo in Vodnikovo osebnost. Valvasor je žrtvoval za svojo knjigo «Slava vojvodine Kranjske» svoje tri graščine in vse, karkoli je imel. Ta njegova neseb čnost jo je silno prevzela. Upodobila ga je v «Umirajočih dušah», kjer prikazuje staro baročno Ljubljano, barocne kiparje in slikarje. Tudi Valvasor je bil zastopnik starega baroka.

«Umirajoče duše» so izšle l. 1929. medtem ko je izšla «Rožna devica», v kateri je ospredna osebnost Valentin Vodnik, mnogo pozneje, le do dni pred drugo svetovno vojno.

V baročno dobo posega tudi njena knjiga «Vražje dekle». S hudomušnim nasmehom mi je pripovedovala o njenem nastanku. Zamikalo jo je, kako bi se nadpovprečno izobraženo dekle zapletalo v vražj vernost tedanjega časa. Zato jo je tudi prikazala kot Valvasorjevega famulusa.

Njen zadnji roman «Upor» iz dobe francoske okupacije pa je bil zamišljen «Z rožno devico» kot enotno delo. Le razmere so potem tako nanesle, da ga je izdelala v dveh samostojnih delih. Ko mi je to pravila, se je spet nasmejala s tistim svojim izrazitim hudomušnim nasmehom. Nekdo ji je namreč očital, da svojega pradeda Rozmana ni preveč nežno prejela. «A kaj, če je bil tak», je ugovarjala z njegovim uskoškim poreklom. Dobila je natančen popis za njegov potni list in ga po tem opisu postavila v svoj roman.

Najin razgovor bi se bil gotovo še razvlekel, da se ni oglasil pred vrati neulažljiv otroški jok. Mali Tomažek je hotel po sili k svoji babici. Razumela sem, da je njegova zahteva upravičena. Predolgo sem jo odtegovala od njega, zato sem se hitro pričela poslavljati.

Omenila mi je še svoje nove pravljice, ki so vse združene z narodnimi motivi in skoraj že pripravljene za tisk.

«Ali ta tvoja mama, ta njena življenjska sila», sem potem rekla njeni hčerki Zlati, ki me je spremila do tramvajske postaje.

«Da», mi je pritrdila, «sama se ne morem prečuditi, kje jo jemlje». S trilogijo in «Kraljem Samom» ne bo še končala pisati.

«Ta čas je še daleč», sem rekla jaz.

«Da mi jo boste v Trstu čuvali» je pripomnila Zlata. «Saj veš, kako težko je dobila nazaj ta košček zdravja». V njenem glasu je bilo toliko tihe prošnje.

MARA SAMSA

Zdenko Kalin in Karel Putrih: MLADINA IN DELO
(Pred razstavo Putrih — Debenjak v galeriji «Škorpijon»)

Božično-novoletna razstava v „Škorpijonu" in še kaj drugega

Galerija «Skorpijon» je tudi letos osvežila svojo tradicionalno kolektivno razstavo ob prevalu leta. Navadno ni to pregled sil, bilanca celotnega dela, marveč nekak bazar, prirejen za praznične dni.

V «Skorpijonu» ima razstava zadnje omenjeni značaj, s priložnostno domislico: božično drevesce. Seveda je drevesce — umetniško, pobešeno z malimi sličicami, risbicami, skulpturicami, zamorskimi, zato ultramodernimi utelešenimi domisleki. Vendar je pri tem tudi nekoliko pregleda dela in uspehov preteklega leta. Kljub razumljivim razlogom, ki slikarje navajajo, da ob takih prilikah ne iznašajo svojih najkvalitetnejših prvorojenčkov treba priznati, da je letošnja razstava na dostojni umetniški višini, in kar je še važnejše, ima letos še čisto posebno oznako. Je krepka, pestra, sveža in mladostna. Po večini namreč razstavljajo mladi obetajoči ljudje, taki, ki so že večkrat razstavljali v «Skorpijonu» in kje drugje, in tudi več takih, ki tu še niso.

Galerija se je izkazala za privlačno žarišče mladih, nastajajočih umetnikov, — še več, skoro vseh tržaških nadobudnih likovnikov. Take bilance ne more pokazati nobena druga tržaška galerija, kljub ponovnim surovim političnim gonjam, kljub popolnemu ali bolje delno uspelemu bojkotu proti njej od nekaterih strani. Razveseljivo je namreč, da je kulturna zavest umetnostnega občinstva le toliko visoka, da se ne da vplivati ali celo strahovati vsem mogočim pritiskom, bodisi italijanskih šovinističnih ali kominformističnih krogov. Kljub zdražbam je zbrana pod eno streho umetnostna mladina in zreli umetniki, pa naj bodo Slovenci ali Italijani, levičarji ali desničarji. In letos politična ostrost čisto gotovo ni bila manjša od drugih let, raje večja. Zato pomeni razstava verodostojen uspeh, plod vztrajnega prizadevanja in žrtev, stvarno potrdilo napredka, ali recimo kar naravnost: nespornega prvenstva, ki ga ima ta galerija v tržaškem umetnostnem življenju.

Ni to le naše enostransko hvalisanje. S stisnjenimi zobmi so to priznali nekateri kulturnejši italijanski nacionalistični krogi. Pred meseci je bil napisal znani umetnostni zgodovinar na tržaški univerzi, prof. Remigio Marini, v pregledu umetnostnega razstavnega življenja v Trstu, v umetnostni reviji «Arti» iz Benetk (ta je Trstu najbližja italijanska umetnostna revija; tržaška «Vernice» je namreč v tem letu neslavno poginila; pravim neslavno, ker se je o uredniku itd. nekaj šušljalo po Trstu). Tu je Marini brez ovinkov priznal, da izmed treh tržaških razstavnih galerij, pravzaprav le ena zasluži ime resnostalne umetnostne razstavne galerije, in ta je slovanska galerija «Skorpijon». Seveda tako odkrijega priznanja od divje sovražnih političnih strank ni pričakovati. Kultura pri teh ljudeh in strujah le ni v tako visokih číslih, ali pa le za — domačo rabo, v lastnem taboru. Saj n. pr. kljub omenjenemu objektivnemu priznanju v kulturni reviji, nasprotna glasila niti ne poročajo o razstavah v «Skorpijonu», in to niti demokrščanska glasila, da o kominformističnih niti ne govorimo. Kulturna zavest pa taka! In to v demokratskem režimu, ki ga vsi tako visoko časte. Tu bo pač izvor oni značilnosti tržaškega javnega življenja, ki ga je nekoč označil znani italijanski znanstvenik kot «paese selvaggio».

Kajpak je vse to le ena mala stran tukajšnje italijanske šovinistične «Fassadenpolitik», politike pročelja, videza, ki je seveda italianissimo, ki naj skrije za seboj vse drugo z vsemi mogočimi nekulturnimi sredstvi. Med temi sredstvi je molk še najmanj nemoralen. Naj omenimo mimogrede še potvarjanja in kulturne tatvine. Se iz teh dni imamo primer rokomavharske poteze «Giornale di Trieste», ki si je hotel prisvojiti našega Spacala in ga stlačiti v prisilni jopič «najboljšega italijanskega grafika». Da pa ne bi kdo mislil, da gre pri tem le za osamljen primer, (kdor le nekoliko sledi naše javno življenje, ve, da je to najobičajnejša praksa naših kulturnih sosedov kamoristov), naj omenimo drugega, ki se je pripetil le malo dni prej. V galeriji «Casanuova» je razstavljal pred kratkim mednarodno precej znani slikar «Music», Antonio Music, ki živi že več let v Benetkah.

Music, Music, premleva pri sebi neuveden človek tako tržaško kabalistično spako. Ako bi bil tržaški kulturni kanibal napisal vsaj na že navadni tržaški potvarjalni način Musich ali Mussich, bi to dalo kmalu sljutiti slovenskega Mušiča, Antona Mušiča, ki je tolikokrat razstavljal v Ljubljani.

Sicer pa so taka strokovnjaška «kulturna» rokovnjaštva le drobtinice nasproti zločinom, po katerih brodi ta hvalisani tržaški šovinizem na vseh področjih javnega življenja. Omenjamo to le, da pokažemo te žeparske delovne metode tudi na tem kulturnem področju naši širši javnosti, «metode», pri katerih imajo nele svoje prste vmes pač pa vodilno roko vsa najvišja civilna oblastva od župana do «prefekta» (in če hočete še angloameriško zaščitno roko nad njimi). Pa mislite, da kdo zardi, če ga zasačijo inflagranti!? — Kaj še, zavihajo rokave pa gredo na nove podvige.

Kot znano je pred nedavnim zmrznila v velekulturnem ozračju Trsta, za drugimi, tudi razstavna galerija «Aj Corso» in postala trgovina s porcelanom Richard-Ginori. In ker so po vseh prosvetljenih odločitvah tržaških oblastev galerijski prostori, zgrajeni v ta namen v Ljudskem vrtu, namenjeni za — bar, ne vem, kateri hvalevredni šovinistični napravi, so bili mestni očetje v zadregi pred očitki kakega uvidevnejšega nacionalističnega Italijana, n. pr. R. Marinija.

«Previdnost» (pisana z veliko začetnico tudi sredi stavka) jih je rešila iz zadrege že skoro pred letom dni v obliki velikopotezne odločitve mizarskega podjetja «Casanuova», da v trgovsko-reklamne namene odstopi del svojih prostorov v namene razstavne galerije. Seveda so se znala oblastva izkazati hvaležna za uslugo z vsem uradnim pompom, s katerim otvarjajo vsako razstavo v tej galeriji ne glede na to, kaj razstavlja.

Te dni se je dogodil nov primer take «Previdnosti». S še večjim uradnim pompom je bila te dni otvorjena nova razstavna «Galerija Rossoni», pravim še z večjim pompom, kot se to spodobi. Saj so to večji prostori, bolj reprezentativni, na Korzu, in očitno namenjeni za večje stvari (govori se tudi o glasbenih prireditvah itd.). Ni nam znano, kaj tiči za tem. Ali imajo tudi oblastva, Lega nazionale itd., kaj zraven? Bo povedala bodočnost, ali smo imeli prav, da smo tako uokvirili novo otvoritev. Sicer pa je ta diagnoza v Trstu tako enostavna in do dolgočasnosti enolična skoro eno stoletje sèm, da se moremo le čuditi, kako morejo kaj takega prenesti tržaški kulturni želodci: «kšeft» in iredentistični šovinizem, to sta neizogibni začimbi vsake javne pojedače, da se krepko izrazimo.

Ker se z razstavo samo ne nameravamo več ukvarjati, naj opomnimo le, da so jo odprli s kolektivno božično izložbo del čim večjega števila tržaških likovnikov. «Mir ljudem na zemlji» seveda ne velja v praksi, najmanj pa nasproti «s'ciavom». Zanje je tu le sovraštvo, krščansko sicer, tudi za največji praznik krščanstva. Zato seveda niso bili k razstavi vabljeni slikarji «s'ciavi».

V ostalem je razstava zelo pestra, raje prenatrpana del, najrazličnejših tehnik in kvalitetne višine, in seveda ni urejena po kakem enotnem umetnostno programnem vidiku.

* * *

A povrnimo se po tem ovinku k razstavi v «Škorpijonu».

O A. Černigoju je komaj treba kaj reči: neštetokrat je pokazal, kaj zna. Ob tej priliki je razstavil le nekaj akvarelov, ki pa zadostno kažejo njegovo mojstrstvo z vodnimi barvami, ki pač nima tekmeca v Trstu v tej tehniki (naj se prepriča, kdor hoče in gre pogledat razstavo T. Fantonija v Verdijevi «reduti»; njegovi akvareli veljajo za najboljše v Trstu. Primerjajte jih s Černigojevimi!). Čiste prosojne barve se vedre prelivajo v širokih potezah v «Cirkusu» in v močnejših tonih v «Marini» s kompozicijsko uravnovešenimi prvinami.

Campitelli Mariuccia je še nova za naše občinstvo. Njen pastelni «Semenj» je precej geometrično sintetičen, toda barvno zelo živahen.

Lukežičeva «Krajina» ima vse značilnosti njegove umetnosti. Mračna lirika diha iz sive krajine z vrbami, z dramatično usedlino: blesteč, raztrgan sončni pramen se je razlil prav na krokarsko jato pod vrbo.

Sredino stene zavzema živobarvno olje, Rossignanovi «Delavci na polju». Lokasto stilizirane podobe in široke barvne poteze dihajo obširno kompozicijo dela. Mladi slikar, ki tu prvič razstavlja, je pač zaslužil prvo nagrado na nedavni razstavi vseučiliščnikov.

Pedra M. Zandegiacomo ima zanimivo kompozicijo v okrasti barvi v najrahlejših odtenkih.

Hlavatyjeva «Krajina» je sicer še vedno značilno njegova, vendar v jačjih, njemu manj navadnih tonih, ki nimajo prelivajoče se prosojnosti akvarela. Ali je tu vpliv tehnike risbe? Zakaj ne bi poskušal tudi drugih izraznih sredstev, olja, gvaša?

Bastianutto je razstavil dve olji. V «Prašičih» in «Gostilni Gambero» razčlenjuje najtemnejše tone, deloma z močnimi kontrasti.

Sormanj (Zorman) je nov mladinec, ki se je priključil družbi «zelenih». Še pred kratkim je razstavil v Stockholmu z našim kraškim kiparjem Celestom Pertotom. Pozna se mu vpliv dunajske akademije v krepko plastično zamišljenih hišah v živih abstraktnih barvah.

Tudi Tietz, dasi je od prvega početka član družbe «zelenih», je sedaj šele prvič tu razstavil oljno krajino v strupeno zeleni barvi in z ekspresivno raztrganimi linijami.

Naš stari znanec Coloni je šel tokrat z velikim oljem, «Poplavljenci», z njemu običajnimi močnimi toni, z oblimi, močno poenostavljenimi linijami in širokimi barvnimi potezami prav na rob popolnega abstraktizma.

A. Furlani, nam znan z individualne razstave pred dobrim letom dni, je razstavil dobro oljno «Tihožitje». Lucano pa večerno «Krajino», ki se po romantično realistični usmerjenosti loči od vseh ostalih.

Vsi trije kiparji, ki istočasno razstavljajo, so nam že znani z razstav «zelenih». Maovaz ima nekaj iz bakrene pločevine vzboklih reliefov; z že znano njegovo fantastičnostjo prežema živalske ekspresivne sličice, Fallada kaže dva voščena reliefa. Neutolažne so značilne z izrazno ritmiko form. — Marijan Černe, edini z dvema manjšima oblima skulpturama iz mavca se je tudi še bolj preokrenil kot Coloni: Abstrakcija je čisto abstraktna plastika, spiralno okroglastih form. — «Kopalka» pa učinkuje realistično, dasi je izdelana le kot fragmentaren torzo.

JELINCIC

Karel Širok, pesnik in talec

Ob desetletnici njegove mučeniške smrti

Pred desetimi leti — na dan 5. januarja 1942 — je padel pod svinčenko nacističnega okupatorja v Dragi pri Begunjah na Gorenjskem mladinski pesnik Karel Širok. Danes je torej desetletnica po njegovi mučeniški smrti. Poj leta ga je držala nacistična zver v svojih krempljih, ga mučila in mu grenila življenje. Nemškim rabljem v Celovcu pa so ga izročili italijanski fašisti, ki so ga bili izsledili v Ljubljani, ga zaprli in odpeljali na Koroško. Tako je prišel slovenski kulturni delavec, tedaj že znan mladinski pesnik in pisatelj v roke sil, ki so stregle po življenju celotnemu slovenskemu ljudstvu. In ker niso mogle uničiti tega, so uničevale njegove posamezne člane, predvsem vidnejše in pomembnejše, med katerimi je bil tudi Karel Širok.

Karel Širok je veljal za Tržačana, čeprav se je rodil v Smartnem ob Brdih pri Gorici. Od tam je prišel z očetom, materjo, brati in sestrami v Trst. Petindvajset let je učiteljeval na raznih okoličanskih šolah v Trstu, največ v Skednju, a tudi pri Sv. Ivanu, l. 1924 pa so ga italijanske oblasti odpustile iz službe in tedaj se je napotil tja, kamor ga je že dolgo vleklo srce — v Jugoslavijo. Dobil je učiteljsko službo v Crnomlju, sprejel jugoslovansko državljanstvo in kmalu nato odpotoval v Celovec, kjer je bil nameščen pri ondotnem konzulatu. V Celovcu je ostal ves čas do izbruha druge svetovne vojne. Nemci so že tam postali pozorni nanj zaradi narodne zavednosti in so ga zaprli, na ponovne intervencije pa izpustili. Nastanil se je v Ljubljani, kjer je razpad stare Jugoslavije tudi njemu prinesel nesrečo. Okupator, ki je načrtno trebil vse, kar mu je bilo na poti, ga je izvohal, aretiral ter izročil nemškim gestapovcem, ki so ga odpeljali najprej v Celovec, od tam pa v Begunje pri Lescah, kjer so imeli zaprte talce ter jih streljali vedno, kadar se jim je zdelo potrebno, da potlačijo domačo upornost proti tuji okupaciji. Tako je padel Karel Širok kot mučenik za ideje Jugoslavije, ki mu je bila pri srcu že od mladih let. Padel je kot človek, in borec za boljše in urejeno življenje, ki bo zadovoljilo vse ljudi našega jezika. Njegova bridka smrt je trpek spomin vsem, ki so okusili mučeništvo ječ pod tujim jarmom. Njegovo delo pa je ostalo. V njem nam govori Karel Širok še danes, deset let po svoji smrti in nam bo govoril vse dotlej, dokler bo njegova knjiga v rokah slovenskega človeka.

Širok pisatelj ni bil bled, slep posnemovalec; stal je na lastnih nogah in se ni predstavil javnosti, dokler se ni popolnoma utrdil v sebi. V mlajših letih je sodeloval pri «Zvončku» s pesmimi in črticami pod imenom K. Andrejev. Pozneje (l. 1919) se je pridružil sotrudnikom tržaške «Njive». Pisal je v «Novi rod» in «Jaslice», pozneje v «Naš rod» in drugam. Imel je tudi spretno časnikarsko pero, a težišče njegovega dela je bilo v mladinski književnosti. Ker se je učil pri slovenski narodni pesmi (Strekljeve zbirke je čuval v svoji knjižnici kot dragocen zaklad), je bila njegova poezija od vsega začetka preprosta in razumljiva. Od domačih pesnikov ga je najbolj navduševal Prešeren, nič manj pa ni ljubil Ketteja in Cankarja. S slednjim se je proti koncu prve svetovne vojne celo osebno povezal, ko je Cankar prišel v Trst predavat o «očiščevanju in pomlajevanju».

Prva Sirokova knjiga je zbirka pesmi za otroke «Mlado jutro». Izšla je l. 1920. v Trstu in je tudi večinoma ostala na italijanski strani tedanjih mej. Bila je med prvimi izvirnimi slovenskimi deli svoje vrste, ki so izšla v Julijski krajini pod italijansko upravo. Kmalu je Širok začel pisati tudi prozo. Tako je nastala njegova druga knjiga, zbirka črtic «Slepi slavčki». To delo je zbudilo precejšnjo pozornost v tedaj naglo naraščajoči slovenski književnosti. Miren Jarc, ki je napisal oceno v Lj. Zvonu, pravi o nji: «V teh čudnih, nenavadnih povesticah je pisatelj povsem vsakdanji dogodek orisal tako mično in dojmljivo, da se pri čitanju ne moreš več ubraniti vplivu njegove umetnosti. Zakaj to niso samo orisi — to so izrezki iz tihega in tajnega življenja v naravi, ožarjeni s srčno ljubeznijo pravega pesnika, ki išče vsepovsod ljubezni ki skuša vsaj naš «novi rod» vzgojiti v znamenju ubranosti in sočustvovanja. V teh sličicah («Gož», «Brama», «Divja raca») je nekaj sile Cankarjevih veleumetnin v «Mojem življenju». Tudi v «Slepih slavčkih» odmeva godba onega skrivnostnega sveta, kjer snujejo in rujejo še nezavestne sile vesoljstva, kjer se vrši prehod med mrakovi in lučjo. Te pesmi v prozi so enotne tudi po svojem osnovnem akordu: bolestno trpke so in v vseh joka hrepenenje po odrešenju, v vseh je isto mučno trganje in vzpenjanje k soncu — kot da bi prispevala rast vsega živega, ki hoče kvišku, a se mora boriti z nočjo in s stenami in verigami. Sto tisoč ponižanih bratov in sester kolobari s težkim srcem po mraku in vsi nosijo v srcu iskrico upanja in čakajo, da zasveti zlato sonce prostosti...» — Ta kritik, ki je bil sam pesnik, je razumel sorodno dušo Karla Siroka in popolnoma pravilno razložil pisateljevo idejo, ki jo je peslnik položil v svoje delo.

L. 1926. je izdal Širok novo pesniško zbirko «Polžja hišica» z variacijami na en sam osnoven motiv. Proti koncu l. 1935. pa je pri Akademski založbi v Ljubljani izšla tretja Sirokova pesniška zbirka «Kapelica». Pisatelj je v nji razgrnil vso bolečino svojega srca, postavil je prvi pesniški spomenik od Italijanov ustreljenim Milošu, Bidovcu, Marušiču in Valenčiču, a tudi Gortanu. Gotovo je morala ta zbirka opozoriti fašistične vohune na pisca, saj ni bil takrat nihče varen pred njimi. Ko so brali v knjigi verze: «Nekronanega kralja reši nas, Gospod, krivičnih trum njegovih reši nas, Gospod. — Imamo zemljo, hišo svojo, o Gospod, a sužnji smo. — Ne štej nam v zlo, da se potožimo, Gospod, nekronanega kralja reši nas, Gospod, krivičnih trum njegovih reši nas, Gospod!» — so gotovo videli in vedeli, na koga merijo ti stihi. Tako je Karel Širok v pesniški besedi pokazal na velike krivice, ki se godijo njegovim rojakom pod Italijo. Zato je bil pri fašistih zaznamovan. In posledice niso izostale. Takoj ko se je ponudila prilika, so ga Italijani izročili Nemcem, ti pa so ga zverinsko pokončali.

Karel Širok ni šel v smrt brez upanja v boljšo bodočnost svojega naroda. Še preden je moral skleniti račune s seboj in svetom, je napisal knjigo, ki je izšla zdaj, tik pred deseto obletnico njegove smrti. Ta knjiga priča, da je bil pisatelj do zadnjega umetniško tvoren. Pripovedka «Trije bratje in trije razbojniki» vodi bralca v čudoviti svet umetnosti in pripoveduje dogodivščino, ki je i starim i mladim prav blizu. «Vse nastopajoče osebe so vzete iz resničnega sveta in celotna zgodba bi se tudi v resnici lahko zgodila», pravi v pospremni besedi Albert Širok. V tej «pravljici» je pisatelj med drugim zapisal tudi to-le: «Res, vzeti je greh; toda greh je tudi, če moraš stradati, čeprav bi rad delal, ali če te pri delu izkoriščajo, da te mine veselje do dela, posebno če vidiš, kako se drugi redijo na račun tvojih krvavih žuljev in kako zapravljajo na debelo. Naj bi dali vsakomur možnost, da dela in dobi za svoje pošteno delo tudi pošteno plačilo, da bi lahko živel, potem ne bo hodilo dosti zločincev po svetu».

Te besede so tako iskrene in poštene, da jim noben čas ne more vzeti veljave.

Na Trgu sv. Jakoba v Trstu stoji cerkev. Za cerkvijo je bilo pred nekaj desetletji ograjeno stavbišče ob cesti, nad njo pa griček laporja. Tam gori je stala hiša v Zgornji Carboli št. 17. V tisti hiši je snoval in delal Karel Širok, dokler ni bil primoran zapustiti Trsta in oditi v svojo pravo domovino Jugoslavijo.

Na to hišo se dostikrat spomnim. Iz nje je izšlo dosti pobud za slovensko kulturno delo v Trstu. Karel Širok je bil duša tega dela, saj ni samo učiteljeval. Sodeloval je pri raznih slovenskih društvih kot recitator, igralec, rež

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Vremenska napoved za danes predvideva jasno vreme. V dopoldanskih urah predvidevajo možnost megle. Temperatura se v glavnem ne bo izpremenila. — Včeraj smo imeli v Trstu najvišjo temperaturo 8.2 in najnižjo 5 stopinj.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 14.00: Förster: Fantazija iz opere «Gorenjski slavček». 22.00: Richard Strauss: Junakovo življenje. — **Trst II.:** 13.00: Sramel kvintet in pevski duet. 19.30: Komorna glasba. 21.21: Operna glasba. — **Trst I.:** 19.20: Rumbe, sambe in konge. — **Slovenija:** 14.00: Slikar Matija Jama, ob 80-letnici rojstva. 20.15: Klavir v ritmih.

Koroški Slovenci v boju za enakopravnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

ki so bile prizadete koroškim Slovencem, in da predstavlja nova politika medsebojnega razumevanja in spoštovanja obeh narodnosti na Koroškem. Koroška deželna vlada je še na seji koroške deželne skupščine 28 jan. 1947 s slovesno izjavo ponovno zagotovila, da bodo to uredbo dosledno izvajali in poskrbeli za odpravo vseh težav, ki zavirajo dejansko izvajanje uredbe na vsem določenem teritoriju. Ne glede na to, da dvojezična šola ne more biti končni cilj nobenega naroda, so jo koroški Slovenci podprli, saj je gotovo pomenila glede na preteklost korak naprej, ker je predvidevala, da se mora vsak šoloobvezni otrok dvojezičnega in slovenskega predela učiti tudi slovenščine. Kljub temu, da se ti predpisi ne izvajajo na več kot polovici od 107 šol za katere velja, je postala ta uredba trn v peti vseh koroških šovinistov. Oče vse te šovinistične gonje proti slovenskemu ljudstvu na Koroškem, proti strpnosti ter zboljšanju odnosov med Avstrijci in koroškimi Slovenci je Hans Steinacher, veleposestnik na Miklavčevem pri Železni Kapli. To je prosluli velenemec, ki je bil od l. 1933 do 1937 celo državni vodja petokolonaške nacistične organizacije «Zveza nemštva v inozemstvu». Odkar se je leta 1947 vrnil iz Nemčije, je ustanovil šovinistično organizacijo «Zveza domovini zvestih južnih Koroščev» in postal strokovnjak avstrijske «Ljudske stranke» za nacionalna vprašanja. Z upravičenostjo lahko trdimo, da je v tem svojem rovarjenju uspel že v toliki meri, da so se začeli v poslednjem času celo avstrijski vladni krogi ukvarjati s konkretnimi predlogi, ki stremijo za tem, da bi dvojezično šolsko ureditev na južnem Koroškem nadomestili z nekim novim zakonom, ki naj bi temeljil na tako imenovani «pravici starsev» pri odločanju o tem, v katerem jeziku naj se poučuje na Slovenskem Koroškem. Ta predlog je navidezno zelo «demokratično» pobarvan. V bistvu vsebuje določila, naj v bodoče obstoje tri vrste šol, in sicer: nemška, slovenska in dvojezična, starši otrok v teh krajih pa naj bodo tisti, ki bodo določili, v katerem jeziku naj se poučuje, to je, katera izmed navedenih šol naj, bo v njihovem kraju. Gotovo bi bilo to pravično načelo, če bi Slovenci imeli v gospodarskem in kulturnem delovanju enako močne pozicije, če bi imeli že v preteklosti svojo nacionalno šolo, ki bi jih vzgajala v narodnem duhu, jih seznanjala z njihovo zgodovino in kulturo in jim dala s tem potrebno samozavest, skratka, če bi živeli na svojem ozemlju kot enaki z enakimi. Glede na dejanski položaj koroških Slovencev pa je zadeva seveda popolnoma drugačna. V pogojih delovanja šovinističnih krogov, ki načrtno stremijo za tem, da bi z izkoriščanjem svojih gospodarskih, političnih in kulturnih privilegijev dosegli germanizacijo Slovencev na Koroškem, s tem da bi njihovim otrokom odvzeli možnost pouka v materinščini, je vsak ukrep v smislu navedenega predloga izrazito protidemokratičen. V današnjih življenjskih pogojih koroških Slovencev, ki jih označuje neenakopravnost slovenskega jezika pri avstrijskih oblasteh in uradih, njihova popolna ekonomska odvisnost in delno bojazen ter nerazumevanje važnosti pouka in izobrazbe v materinščini kot rezultat desetletnega nasilne germanizacije, bi bile izjave slovenskih staršev le izraz takega obstoječega stanja v deželi, nikakor pa ne izraz njihove svobodne volje in njihovih resničnih želja. Zato je popolnoma razumljivo in prav, da koroški Slovenci odklanjajo načelo, tako imenovane «pravice staršev» in vztrajajo pri zahtevi, da je glede na obstoječe stanje potreben objektiven kriterij pri določanju materinskega jezika in s tem jezika na osnovnih šolah, ne pa nekontrolirana izjava staršev pred šolskimi upravitelji, ki so po večini šovinistično nastrojeni. Koroški Slovenci imajo vso pravico do zahteve, da morajo biti deležni pouka v materinščini vsi slovenski otroci ne glede na to, koliko njihovih staršev ima možnost in pogum to tudi javno zahtevati. Stališče, ki ga bodo avstrijske oblasti zavzele do tega problema, bo tudi značilen odgovor na vprašanje, ali so pripravljene zavreči mišljenje in duha raznih šovinističnih teorij o «prirodni asimilaciji», to je germanizaciji koroških Slovencev kot «naravnem, zakonitem dejstvu».

Vendar osnovno šolstvo ni edini problem, ki ga bo na Koroškem slej ali prej treba rešiti. V tesni povezavi s tem je vprašanje slovenskega učiteljišča in srednje šole, ki bi morali oskrbeti osnovne šole s kvalificiranim učiteljskim osebjem. Slovensko učiteljišče, srednja šola in slovenska kmetijska šola za kmečko mladino so nesporna pravica koroških Slovencev, za katero se borijo že leta, prejemajo pa le načelne in splošne obljube.

To je le nekaj primerov iz vsakodnevne prakse, ki so jim podvrženi koroški Slovenci s strani avstrijskih oblasti. Vse to kaže, da je še vedno močno zakoreninjena stara, dobro znana miselnost avstrijskih krogov v njihovem odnosu do koroških Slovencev, čeprav so zunanje oblike tega stališča bolj uglajene in bolj tolerantne. Od moči in smelosti avstrijskih demokratičnih množic je odvisno, kdaj bodo skupno s koroškimi Slovenci obračunale s šovinističnimi nestrpneži na Koroškem in s tem utrdile pogoje za mirno, enakopravno življenje obeh narodov na Koroškem, s tem pa tudi temelje za še tesnejše prijateljske odnose med avstrijskim in jugoslovanskim narodi v obojestranskem interesu krepitve in poglabljanja miru.

BOJAN LUBEJ

John Mc Cloy in André Poncet na sestanku s kanclerjem Adenauerjem

Kritizirala sta Hallsteina in Blanka - Za predvidevanih 12 divizij ni bonnski parlament izdal niti enega pfenniga - Socialdemokratsko vodstvo obtožuje vzhodnonemško tajno policijo špijonskega delovanja

BONN, 4. — Ameriški visoki komisar v Nemčiji John Mc Cloy je s svojim francoskim kolegom Andrejem Poncetom v dopoldanskih urah nenadno obiskal kanclerja Konrada Adenauerja v Bonnu. Nekateri nemški funkcionarji so izrazili mnenje, da je eden izmed zavezniških visokih komisarjev kritiziral državnega tajnika za zunanje zadeve Walterja Hallsteina in komisarja za varnost Teodora Blanka.

Po konferenci zunanjih ministrov v Parizu se je zahodno nemški kancler Adenauer danes prvič sestal z dvema zavezniškima visokima komisarjema. Medtem ko je Adenauer sporočil Mc Cloyu svoje vtise o konferenci evropske vojske, na kateri je tudi kancler sodeloval kot zunanji minister, je francoski visoki komisar Poncet povedal sledeče kritike: 1. državni tajnik Hallstein je na neki tiskovni konferenci v Bonnu pred dvema dnevoma dejal, da bo Nemčija postala član atlantskega pakta ali pa bodo države evropske vojske posamezno izstopile; 2. komisar za varnost Blank je včeraj odpotoval v Holandsko, kjer se bodo pričela dvostranska pogajanja o financiranju evropske vojske. Hallsteinove izjave so že povzročile začudenje v francoskem zunanjem ministrstvu.

Ceprav se v zadnjem času mnogo govori o nemški oboroževalni in s sodelovanjem dvanajstih zahodnonemških divizij v evropski vojski, vendar doslej niso, namestili niti enega tajnika, ki bi razposlal vsaj eno vojaško pozivnico. Varnostni urad federalne vlade je napravil že precej načrtov za izbiro moč nove vojske. Bonnski parlament pa doslej še ni dodelil za novo vojsko niti enega pfenniga niti tega ne namerava napraviti v prihodnjih štirih ali petih mesecih.

Doslej še nimajo niti enega zdravnika, ki bi nabornika pregledal: Obstaja mnenje, da bolje rečeno upanje, da bodo v Zahodni Nemčiji kljub temu poslavili na noge dvanajst divizij: šest motoriziranih divizij in šest pehotnih divizij, ki bi jih namestil vzdolž obrambne linije na Elbi v zimi leta 1953-54.

Na pariški razgovorih o evropski obrambi so se v glavnem sporazumeli, da bi Nemčija v dizivijah ne smela imeti nobenega glavnega poveljstva. Kljub temu obstaja na zahodu kakor tudi v dobrem delu nemških funkcionarjev namen, da bi preprečili ponovno rast glavnega nemškega poveljstva, ki je povzročil toliko gorja.

Bivši nemški kancler Wirth je danes izjavil, da je predsednik federalne republike Heuss bil vedno obveščen o njegovem potovanju. «Pred dvema mesecema — je dejal Wirth — sem sporočil Heussu svoje zaskrbljenje zaradi sedanjega nemškega položaja in sem poudaril, do kolikšne meje sta vlada Vzhodne Nemčije in sovjetske zasedbene oblasti odkritosrčni, ko zahtevajo nemško enotnost. To je bil tudi namen mojega berlinskega potovanja». Bivši kancler je nadalje pojasnil, da je bilo njegovo potovanje zasebnega značaja. Nadalje je poudaril, da je v razgovorih z generalom Čujkovom in poslanikom Semjonovom spoznal, da se sovjetske oblasti oklepajo potsdamskih sklepov in da ne nameravajo od njih odstopiti.

Ko se je Theodor Blank, vodja nemške delegacije za Plevenov načrt, danes vrnil iz Haaga, se je takoj napotil h kanclerju Adenauerju in mu poročal o razgovorih, ki jih je imel s holandskimi političnimi predstavniki o evropski obrambi.

Vodstvo socialdemokratske stranke je obtožilo vzhodnonemško tajno policijo, da je prislila nekatere člane stranke, ki stanujejo v vzhodnem Berlinu, da so špijonirali v partijskih vrstah. Poleg tega so na nje pristiskali, naj bi za to delo najeli tudi druge člane v zahodnem Berlinu. Vodstvo je izjavilo, da ima za te svoje obtožbe v rokah dokumente, ki jih bo izročilo komisiji OZN, katera se peča s pregledovanjem možnosti o izvedbi vsenemških volitev

Hvaležni jelen

DUNAJ, 4. — Neki mladi jelen je nenadoma pribežal iz gozda na Zgornjem Stajerskem in se priključil pogrebu. Prisostvoval je tudi pokopu, nato pa se je znova oddaljil in izginil v gozd.

Mrlič, ki so ga pokopali, je bil namreč prvi čuvaj lovskih revirjev princa Schwarzenberga v bližini Muraua. Čuvaj je meseca junija našel mladega jelena v bližnjem hribu popolnoma izčrpanega, ga nahranil in ga nato zopet izpustil v njegovo kraljestvo. Žival se je svojega dobrotnika često spominjala in se sprehajala v bližini čuvajeve koče v znak hvaležnosti za njegovo dobrotljivost.

★

TOKIO, 4. — Danes opoldne se bo pričela druga neuradna indijsko-japonska konferenca za sklenitev mirovne pogodbe med obema državama.

Ameriški dolarji za Libijo

WASHINGTON, 4. — Vlada Združenih držav bo investirala čez dva milijona dolarjev za nadaljnji razvoj Libije, ki je bila proglašena za neodvisno po več kot 2000-letni sužnosti.

Malokatera država je pričela svoje življenje v slabših pogojih. Nekateri izvedenci menijo, da ne bo mogoče niti s pomočjo OZN, ZDA, Velike Britanije in Francije obdržati pri življenju male državice. Kljub temu bo OZN to pomoč nudila, ker je zagovarjala libijsko neodvisnost. Anglija in Francija zaradi zgodovinskih in strateških razlogov, ZDA pa zaradi obvez v četrti Trumanovi točki. Sestav nove vlade je dober. Kljub temu pa je državna blagajna popolnoma prazna, ker je nemogoče iztirjati iz revnega prebivalstva potrebnih fondov. Zato je potrebna zunanja pomoč.

V letošnjem letu bodo države-podpornice potrošile okoli 10 milijonov dolarjev za plačevanje štipendij, preskrbe tehnikov in pričetek gospodarskega delovanja in vzgoje. Velika Britanija, ki je med vojno osvobodila in okupirala Tripolitanijo in Cirenajko, bo dala vladi 6000 dolarjev in se je obvezala, da bo plačala letošnji primanjkljaj. OZN je vložila poldrugi milijon za gospodarsko, vzgojno in tehnično pomoč. Francija je obljubila pol milijona za tehnično pomoč in drugo skrbstvo, ZDA pa bodo poslale 1 milijon 150.000 dolarjev na podlagi četrte točke ter nadaljnjih 900.000 dolarjev za izvedbo načrtov OZN.

Tri zahodne velesile bodo vložile denar iz raznih razlogov, predvsem iz strateških. ZDA vzdržujejo namreč v bližini Tripolija vojaško transportno letališče, ki bi — v primeru vojne lahko nemoteno uporabile kot bazo za bombnike. Angleži in Francozi pa imajo svoje oddelke in nekatera letališča na ozemlju nove države.

V Tripoliju in Bengasiju bodo avgusta odprli kmetijski šoli, ki ju bo obiskovalo po 200 dijakov. Libijska država bo zgradila poslopji, ZDA pa bodo preskrbele učitelje in druge potrebščine. Na podlagi četrte točke bodo ustanovili tudi pet ali šest farm.

ŠEVEDNO NEPOJASNJEN POLOŽAJ NA ATLANTIKU

Kapitan Carlsen ni več osamljen

Na pomoč je prišel drugi častnik s «Turmoila» - Vsi poskusi, da bi «Enterpriso» priklopili brezuspešni

LONDON, 4. — Ameriške pomorske oblasti v Londonu so sporočile, da so ameriški rušilec «John Weeks» poklicali v pristanišče v Plymouth. Poleg tega sporočajo, da je vlačilec «Turmoil» prispel do ameriške ladje «Flying Enterprise», ki je še vedno na Atlantiku skupno s kapitanom Carlsenom. Kapitan Carlsen je še vedno odločen, da ostane na ladji vse dotlej, dokler je ne bodo dokončno privlekli v pristanišče. Včeraj je popravljal svoj radijski aparat, da je lahko vzdrževal zveze z rušilcem in vlačilcem. Po drugi strani pa poročajo, da bo rušilec «John Weeks» še vedno ostal na kraju samem, dokler ne bodo ladje priklopili in rešili osamljenega kapitana.

Z vlačilca «Turmoil» doslej še ni prispela nobena vest, po kateri bi bilo mogoče soditi, da so «Enterprise» priklopili. Opazovalci menijo, da pomeni tišina v radijskih sprejemnikih to, da je celotna posadka 21 mož skupaj z radiotelegrafisti zaposlena z reševanjem. Pred časom je poveljnik vlačilca izjavil, da bo takoj sporočil o morebitnem uspehu njegovega podjetja. Cim bi «Enterprise» priklopili bi se vlačilec usmeril proti pristanišču Palmouth. V Londonu so v jutranjih urah menili, da bi priklopitev ladje ne predstavljala nobene težkoče, ker se je hitrost vetra znižala pod 30 km na uro in ker so bili s tem ustvarjeni pogoji za splovitev ladjice, s katero bi vzdrževali zvezo s ponesrečeno ladjo.

Z ameriškega rušilca so v popoldanskih urah sporočili, da so se vremenske prilike v okolici ladje «Enterprise» poslabšale in da ob petka dalje divjajo hude nevihte. Morje je razgibano, nebo oblačno in od časa do časa močno dežuje. Voda je že na dveh krajih pričela udirati v ladjo.

Vlačilev «Turmoil» je že petkrat skušal vreči na ponesrečeno ladjo jekleno vrv, vendar vselej zaman. Reševanju se ne bodo odpovedali, ampak bodo skušali vreči vrv čez krmo, da bi jo tamkaj pritrdili.

V zadnjem trenutku smo izvedeli, da je neki mornar z rušilca «Turmoil» uspel priti na krov «Enterprise» in se pridružiti osamljenemu kapitanu.

Ceprav kapitan Carlsen še vedno močno upa, da bodo ladjo priklopili, so doslej vsi poskusi, da bi vrv pritrdili na krmi, bili brezuspešni zaradi vedno gostejše megle in naraščajočega vetra.

Trenutno si niso popolnoma na jasnem, v katero pristanišče naj ladjo privlečejo. Komandant «Turmoila» se še ni odločil ali bo «Enterprise» privlekel v Palmouth, Brest ali katero drugo irsko pristanišče.

Težko stanje prebivalstva na blasketskih otokih

DUBLIN, 4. — Iz Drumquina je ponoči prišlo sporočilo, da se nahajajo Blasketski otoki v slabem položaju: prebivalstvo je brez moke, kruha, masla, mesa, mleka, ognja in luči, že 14 dni in se hrani samo s krompirjem. Položaj 28 ljudi, ki se tamkaj nahajajo, je brezupen, ker jih ni mogoče doseči s celine. Na otok Aran, ki se nahaja v bližini Blasketskih otokov, kjer je položaj še slabši, je prispela neka ribiška ladja in s seboj pripeljala živež in pošto.

70 mrtvih v Turčiji

CARIGRAD, 4. — Po zadnjih podatkih je zaradi potresa v pokrajini Erzerum ob perzijski meji izgubilo življenje 70 ljudi, ranjenih pa je čez 200. Po nepopolnih računih se je porušilo 70 hiš. Kljub mrazu in visokemu snegu so na delu posebni reševalni oddelki, ki jih sestavljajo civilisti in vojaki, «Rdeči krajec», ki v Turčiji pomeni Rdeči križ, je v ponesrečene kraje poslal 1000 šotorov in velike količine jestvin in zdravil.

Potres v južni Kitajski

TOKIO, 4. — Pekinški radio je sporočil, da je zaradi decembrskega potresa v pokrajini Lichian v južni Kitajski izgubilo življenje 300 oseb, 1500 pa jih je bilo ranjenih. Porušenih je 40.000 hiš, 112.000 ljudi je brez strehe.

Prva smrtna obsodba razgnošena v Izraelu

TEL AVIV, 4. — Izraelsko sodišče je danes proglasilo v izraelski državi prvo smrtno obsodbo zaradi «zločinstva proti človeštvu». Obsojenec je 40-letni Ingster, obtožen zaradi kolaboracionizma z Nemci med zadnjo svetovno vojno v nekem koncentracijskem taborišču v Sleziji. Zahtevali so spremembo obsodbe.

114-letni Bosanec uspešno prestal operacijo

SARAJEVO, 4 — V sarajevski bolnišnici so uspešno operirali nekega 114-letnega Bosanca, ki si je zlomil nogo. Zdravniki menijo, da bo bolnik v 15 dnevih zapustil bolnišnico.

★

LONDON, 4. — Razvoj televizije v Angliji se razvija hitreje kot so predvidevali. Po uradnih podatkih se je do aprila 1951 naročilo na televizijske oddaje 25.000 oseb, medtem ko je do novembra število prijavljencev poraslo na 1.113.000.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 16.00: «Ana, vzemi puškol», B. Hutton in H. Keel.
Excelsior. 16.00: «Včeraj rojena», B. Crawford in W. Holden.
Nazionale. 16.00: «Cirano de Bergerac», Jose Ferrer.
Fenice. 16.00: «Ljubezni nimam, toda...», Rascel, G. Lollobrigida.
Filodrammatico. 16.00: «O kel, Neron», W. Chiari in J. Trost.
Arcobaleno. 15.30: «Nocoj se zabavajmo!», D. Kaye in Tierney.
Astra Rojan. 16.0: «Zaseda», Robert Taylor in Arlene Dahl.
Alabarda. 15.30: «Neptunova hči» Ester Williams, Red Skelton.
Armonia. 15.30: «Kaznjenec», O. Toso in F. Marzi.
Ariston. 16.00: «Pomladna pesem» K. Villa in Delia Scala.
Aurora. 15.00: «Besede in glasba» June Allyson, Gene Kelly.
Garibaldi. 15.00: «Strastno prečkovanje», J. Carrol in Elliott.
Ideale. 16. 18, 20 in 22: «Glasba tvojih sanj», D. Day in Carson.
Impero. 15.00: «Stirje v enem jeepu».
Italia. 16.00: «Nedokončan ples», M. O'Brien in Cyd Charisse.
Kino ob morju. 16.00: «Nismo sami».
Moderno. 16.00: «Zavojevalci sedmih morij», Wayne, Hayward.
Savona. 15.00: «Stara Kalifornija», B. Stanwyck in Milland.
Viale. 16.00: «Serifova hči», Dan Dayley in Ana Baxter.
Vittorio Veneto. 15.15: «Nedosegljivi gospod štev. 880», Burt Lancaster in D. Mc Juire.
Azzurro. 16.00: «Krokodil na Plavi».
Belvedere. 16.00: «Krvoločni Bill».
Marconi. 15.30: «Nevarna plavoleska», B. Hutton, de Cordova.
Mascimo: 15.30: «Normandijan, D. Bryan in S. Dalbert.
Novo Cine. 16.00: «Patrulja neustrašnih», James Cagney.
Odeon. 16.00: «Slika Jennies, J. Jones in E. Barrimore.
Radio. 16.00: «Gianni in Pinotto med kowboyi».
Vittoria. 16.00: «Lisčji princ», T. Power in O. Welles.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

SOBOTA, 5. januarja 1952

Poročila ob 7.00, 13.30, 19.30, 23.05, 7.15 Jutranja glasba, 13.45 Lahka glasba. 14.00 Foerster: Fantazija iz opere «Gorenjski slavček». 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 Poje Dana Ročnik ob spremljavi kmečkega tria. 18.00 Rossini: «Semiramide» — uvertura. 18.15 Skoz svet in čas. 18.30 Samospevi P. I. Cajkovskega. 19.00 Pojo slovenski zbori. 21.00 S starani slovenske književnosti: Cankar, Kette. 21.30 *Uganite kaj igramo?* 22.00 Richard Strauss: Junakovo življenje. 22.30 Plesna glasba. 23.10 Glasba za lahko noč.

TRST II.

7.15 Jutranja glasba; nato lahka glasba. 11.30 Zabavna glasba. 12.15 Za vsakega nekaj. 13.00 Sramel kvintet in pevski duet. 13.30 Lahki orkestri. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Beethoven: Koncert št. 2. 18.45 Lahka glasba. 19.15 Pestra forelkiorna glasba. 19.30 Komorna glasba. 20.10 Pestra glasba. 20.40 Vesela glasba. 21.00 Cajkovski: Hrestač, suita. 21.21 Operna glasba. 21.45 Prokofjev: Simfonija v D-duru. 22.00 Lahki orkestri. 22.30 Ples za zaključek tedna. 23.32 Nočni motivi.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 11.30 Simfoničnega sporeda. 12.00 Pesmi z zahoda. 12.15 Lahka glasba. 13.30 Gianni Safred in njegov orkester. 13.50 Nekaj opolčanske glasbe. 14.30 Igra čelist Reja Barbausova. 14.43 Kdo je na odru. 19.20 Rumbe, sambe in konge. 19.50 Kratke športne vesti. 21.15 Rdeče in črno — variete. 22.15 Odlomki iz «Mefistofelesa». 23.25 Plesna glasba.

SLOVENIJA

12.00 30 minut operne glasbe. 12.40 Zabavna glasba. 13.00 V eni uri okrog sveta. 14.00 Slikar Matija Jama, ob 80-letnici rojstva. 14.10 Odlomki iz popularnih klavirskih koncertov. 15.10 Zabavna glasba. 15.30 Želeli ste — poslušajte! 16.00 Ce želite biti kritik... 17.40 Pianist Pavel Sivic izvaja svoje skladbe. 18.30 Hrvatska narodna glasba. 19.00 Zabavna glasba. 19.40 Zabavna glasba. 20.15 Klavir v ritmih. 20.30 30 veselih minut. 21.00 Prijetno zabavol 22.20 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana. 23.00 Orkester Raymond Scott igra za ples.

ŠPORTNI DNEVNIK

BOKSARSKO SREČANJE V MILANU

Partizan-Lombardija 9:9

MILANO, 4. — Boksarsko moštvo beograjskega Partizana je danes nastopilo v Milanu proti reprezentanci Lombardije. Srečanje se je končalo neodločeno z 9:9 točkami, čeprav so Jugoslovani imeli zmago takorekoč že v žepu. Šele v zadnji rundi zadnjega srečanja (težka kategorija), so Italijan Luise in sodniki pripomogli Lombardiji k izenačenju. Po tehničnem znanju in po borbenosti je bilo moštvo Partizana na višji ravni. V borbah ni bilo večjih presenečenj, če izvzamemo skrajno težko zmago evropskega prvaka Pozzalija nad Paljičem, ki se vedno golj razvija v odličnega boksarja, in neodločen rezultat Sovljanskega v polwelter kategoriji (Sovljanski je poslal svojega nasprotnika na tla za 8 sekund).

TEHNICNI REZULTATI:

Mušja kategorija: Pozzali (L) - Paljič 2:0 po točkah.
Petelinja: Radanov - Castelli (L) 2:0 po točkah.
Peresna: Redi - Bellotti (L) 2:0, odst. v 3. rundi.
Lahka: Garbelli (L) - Lekovič 1:1.
Welter: Vescovi (L) - Goič 2:0 po točkah.
Polwelter: Cavalieri (L) - Sovljanski 1:1.
Srednja: Travagin (L) - Milošević 1:1.
Poltežka: Milošević II. - Rocci (L) 2:0 po točkah.
Težka: Luise (L) - Dudaš 2:0 po točkah.

Končni rezultat: Partizan Lombardija 9:9.

Italijanski košarkarji se pripravljajo na srečanje s Francijo

TORINO, 4. — V Torinu so se začeli zbirati izbranci za italijansko državno reprezentanco v košarki, ki se bo v torek 8. januarja v Palais des Sports v Parizu sestala s francosko. Dvanajst kandidatov za reprezentanco je: Romanutti, Migliani, Pagani, Stefanini (vsi Borletti), Bersani, Rapini, Ramuzzi, Ferriani, (vsi Virtus Bologna); De Carmelis, Margheritini Ginnastica Rim), Tracuzzi (Varese) in Bongiovanni (Gira Bologna).

★

KAIRO, 4. — Dunajsko nogometno moštvo «Austria» je danes premagalo egiptovsko reprezentanco s 4:1, prvi polčas 2:1. Za zmagovalno moštvo so bili uspešni dvakrat Stojaspal, Schleger in Melchior.

★

MILANO, 4. — Tekma Pro Patria-Atalanta, ki bi morala biti odigrana 10. januarja, je bila po sporazumu med obema kluboma odgolena do 30. januarja.

Ceraj in Mihalič zmagala v Braziliji

Na nočnem lahkoatletskem tekmovanju v San Paulu je Ceraj zmagal v teku na 1500 m, Franjo Mihalič pa na 10.000 m

SAN PAULO, 4. — Skoraj vsi tekači, ki so se udeležili novoletnega teka po ulicah San Paula, so danes sodelovali na nočni lahkoatletski prireditvi, ki je obsegala teke od 1500 m do 10.000 m. Jugoslovana Mihalič in Ceraj, ki so se v novoletnem teku plasirala na 3. oziroma 5. mesto, sta zmagala vsak v svoji disciplini. Časi, ki so bil doseženi na tekmovanju, niso najboljši, tako da smemo šteti Cerajev čas na 1500 m (3:59.3 — kar obenem kaže, da se v Braziliji še ne držijo novih mednarodnih pravil, ki določajo, da se čas na progah nad 800 m registrirajo samo v petinkah sekunde) za najboljši rezultat dneva.

Tehnični rezultati:

1500 m: 1. Ceraj (Jugoslavija) v 3:59.3; 2. Gonzaga (Brazilija); 3. Ashenfelt (ZDA); 4. Rodriguez (Brazilija); 5. Kruzicky (Nemčija).

3000 m: 1. Salonen (Finska) 8:46.3; 2. Riviera (Argentina); 3. Takanashi (Japonska).

5000 m: 1. Inostroza (Cile) 15:11.0; 2. Kenji Ishi (Japonska); 3. Miranda (Argentina); 4. Stone (ZDA).

10.000 m: 1. Mihalič (Jugoslavija); 2. Coll (Spanija); 3. Luis (Portugalska).

Kolesarji v Montevideu

MONTEVIDEO, 4. - Na mednarodnem kolesarskem tekmovanju na dirkališču, ki se ga je udeležila cela vrsta znanih evropskih kolesarjev, so bili doseženi naslednji glavni rezultati:

Sprint: 1. tek.: 1. Kuebler, 2. Sobrera (Urugvaj), zadnjih 200 m v 14 sek.; 2. tek.: 1. Sacchi (Italija), 2. De Los Santos (Urugvaj), zadnjih 200 m v 12.5; 3. tek.: 1. Bevilacqua (Italija), 2. Pereira (Urugvaj), zadnjih 200 m v 12.0 sek.

Kilometer z letečim startom, moštvena dirka: 1. Kuebler-Sacchi v 1:07.2, 2. De Los Santos-Pereira.

Zasledovanje posamezno, 4000 m: 1. Bevilacqua v 5:32.8, 2. Sobrera.

Kriterij 25 krogov, posamezno: 1. Perez (Urugvaj), 2. Bartali, 3. Soldani.

Avstralsko izločevalno zasledovanje, moštveno, 15 krogov: Kuebler, 2. De Los Santos.

Ameriška dirka, 90 krogov, moštvena: 1. Machado-Sobrera (Urugvaj), 2. Kuebler-Sacchi.

Avstrijski načrti za letošnje leto

Avstrijski smučarji bodo nastopili v Oslu brez Haiderja - Načrti in dvomi nogometašev - Kdo bo šel v Brazilijo?

DUNAJ, 4. — Predsednik avstrijskega olimpijskega odbora, nekdanji minister Geroe, je izjavil, da Avstrijci upajo na velik uspeh na zimskih olimpijskih igrah v Oslu.

Zadeve s Haiderjem je končno rešena. Kot znano, so Norvežani izjavili, da je njegova prisotnost v Oslu nezaželena, ker je bil med vojno kot član SS-oddelkov v okupacijski vojski na Norveškem. Nekateri drugi člani avstrijske olimpijske reprezentance so iz solidarnosti izjavili, da tudi oni ne gredo v Oslo, če ne bo mogel iti Haider. Medtem pa je Engele Haider, ki je eden izmed najboljših avstrijskih alpskih smučarjev, sam opustil misel na potovanje na Norveško «zaradi tamkajšnjih prilik». Tako je potovanje avstrijske olimpijske reprezentance zagotovljeno, kamen spotike Haider pa odstranjen.

Avstrijci pa se pripravljajo tudi že na letne olimpijske igre. Največ skrbi jim dela nogometna reprezentanca. Nogomet je namreč disciplina, v kateri bi Avstrijci lahko pričakovali največ uspeha na olimpiadi v Helsinkih, vendar se je pojavilo vprašanje, ali so najboljši avstrijski nogometaši, ki uradno niso profesionalci, res še amaterji. Zaenkrat so odločili, da bodo Avstrijo na olimpiadi zastopali «najboljši nogometaši-amaterji». Kdo spada pod to oznako, pa še ni povsem jasno.

Spored avstrijskega nogometnega moštva za prihodnje leto predvideva poleg udeležbe na olimpiadi še tekme z Anglijo in Francijo na Dunaju ter s Švico, Zahodno Nemčijo (ali Portugalsko) in Madžarsko v inozemstvu. Odprto je še vprašanje turnirja, ki ga prireja to leto brazilska nogometna federacija. Kot kandidati za evropskega zastopnika na tem turnirju sta bili predvideni Avstrija ali Jugoslavija, ki ju imajo v Braziliji za najboljši predstavnici evropskega nogometa. Povabilo na ta turnir pa je povezano s sodelovanjem na olimpiadi, ker bosta obe prireditvi približno istočasno.

ODLOMKI IZ KNJIGE R. CARTIERA „TAJNOSTI DRUGE SVETOVNE VOJNE" 6.

ULTIMAT RUDOLFA HESSA

«Še nekaj bi vam rad rekel», je pripomnil Hess. — «Rad bi, da bi prosili kralja, naj mi izda potrdilo, da sem prišel k vam brez orožja in prostovoljno. Rad bi tudi, da bi brzojavili v Zürich na naslov Rothacher, Herzogstrasse 17, da je Alfred Horn zdrav. Da bi pomiril svojo družino, saj razumete... Ali bi bilo tudi mogoče, da tisk ne bi zvedel, kdo sem?»

Vojvoda Hamilton ni imel nobenih pooblastil, da bi karkoli obljubil. Odšel je in takoj odpotoval v London poročat o tem nenavadnem obisku.

Naslednjega dne, 13. maja, je prišel v vojašnico predstavnik ministrstva za zunanje zadeve g. Kirkpatrick. Le-ta je takoj razprši vsak dvom o skrivnostnem odposlancu. Hornu, Kirkpatrick je nekoč služil v Berlinu. Poznal je Hessa. Prepričal se je: da, Hess je!

Hess je začel razgovor s pritožbo. Prišel je ponudit mir, pa ravnajo z njim kakor z ujetnikom. Zaprli so ga v celico in vojak na straži neprestrano gleda vanjo. Prosil je za zdravila in knjige, med njimi za delo Jerom-K. Jeroma «Trije ljudje v enem čolnu». Želel je tudi košček svojega letala za spomin.

Potem je opisoval svoj polet. Bilo je hudo. Iz Augsburga je odletel okrog tri četrt na pet, a ko je bil že blizu Anglije, je bilo še vedno preveč svetlo, da bi preletel obalo brez nevarnosti... Eno uro je blodil nad Severnim morjem, potlej pa je opustil prvotni namen, da bi se spustil v Dungenalu. Medtem se je tudi težko odločil za skok s padalom. Dvakrat se je onesvestil, ko je potegnil za ročico padala... Na zemljo je padel komaj živ in zelo je hvaležen kmetu, ki mu je pomagal na noge in poskrbel zanj. Ni pa pričakoval, da bo zaprt v jetniški celici v Glasgowu.

Rudolf Hess je potem pojasnil namen svoje poti.

Misel na potovanje v Anglijo se mu je prvikrat porodila, ko je prebiral knjigo o zunanji politiki Edvarda VII. Ta nepristransko pisana knjiga mu je pomagala razumeti osnovno zmoto Anglije: načelo, ki je postalo že tradicija, da Anglija nasprotuje najmočnejši državi na kontinentu. Anglija že od leta 1904 pomaga Franciji proti Nemčiji. Zato je tudi odgovorna za vojno leta 1914.

G. Kirkpatrick je potem poslušal hvalnico Hitlerju, dokazovanje, da je njegova politika upravičena. Hitler je anektiral Avstrijo s silo samo zato, ker mu ni bilo dovoljeno storiti to drugače, je trdil Hess. Češkoslovaško krizo, da je sprožil samo zato, ker je francoski minister Pierre Cot izjavil, da je treba Češkoslovaško spremeniti v letalsko oporišče proti Nemčiji. München je bil Hitlerju v veliko uteho, toda čez petnajst dni je Chamberlain izjavil, da bo München omogočil Angliji dokončati njeno oborožitev. Tedaj je Hitler razumel, da so ga zaradi njegove zmernosti prevarali. Potem sta Anglija in Francija znova skušali oborožiti ostanke češkoslovaške države. Samo zaradi tega, da je bil primoran odstraniti tudi to nevarnost in anektirati vso deželo, Anglija bi bila po Hessovem mnenju storila isto.

«Hitler je imel dokaze», je nadaljeval Hess, «da bi Poljska sprejela nemške predloge, da je ni Anglija nahujskala na odpor. Anglija je odgovorna tudi za drugo svetovno vojno, kakor je odgovorna za prvo.

Glede Norveške je Hitler, tudi imel dokaze, da je tam samo prehitel Angleže, a prav tako je dokazano, da so Angleži nameravali prek Belgije in Holandske napasti Nemčijo in se polastiti Porurja. Zato, da je bil njegov udarec vedno in samo preventivnega značaja, torej zakonit».

G. Kirkpatrick se je začudil, da je šel Hess na tako dolgo pot in da je toliko tvegal samo zato, da bi otročje govoril o Hitlerjevi politiki in da bi obtoževal Anglijo. Hess pa je po tem uvodu prišel do glavnega, kar je želel povedati:

Anglija je izgubljena, je zatrjeval. V Nemčiji so dosegli velikansko proizvodnjo letal, ki z vsakim dnem narašča. Nemčija že močno prekaša letalsko proizvodnjo Anglije